

**Onderzoek uitgevoerd door
Intomart GfK bv
te Hilversum**

in opdracht van

**NoordzeeWind
Amsterdam
OWEZ_R_24_T3_20090525**

**Hilversum, mei 2009
14013B-I-YV/JB**

**DE BELEVING VAN HET WINDPARK VOOR DE
KUST VAN EGMOND**

T3-METING

INHOUD

	Pagina
SAMENVATTING EN CONCLUSIES	3
HOOFDSTUK	
HOOFDSTUK 1. INLEIDING	11
1.1 Achtergrond en doelstelling	11
1.2 Opzet van het onderzoek	11
1.2.1 Opzet van het onderzoek – inwoners	12
1.2.2 Opzet van het onderzoek – ondernemers	14
1.2.3 Opzet van het onderzoek – Nederlandse recreanten	16
1.2.4 Opzet van het onderzoek – Duitse recreanten	18
1.3 Vragenlijst	19
1.4 Rapportage	19
HOOFDSTUK 2. ATTITUDE TEN OPZICHTE VAN WINDENERGIE EN WINDPARKEN	22
2.1 Inleiding	22
2.2 Beleving strand en zee	22
2.3 Attitude ten opzichte van windenergie	23
2.4 Attitude ten opzichte van een windpark op zee	27
HOOFDSTUK 3. OORDEEL OVER HET WINDPARK	37
3.1 Inleiding	37
3.2 Oordeel over visualisaties	37
3.3 Algemeen oordeel over het windpark	46
3.4 Voorwaarden	53
3.5 Beleving	56
HOOFDSTUK 4. INFORMATIEVOORZIENING	61
4.1 Inleiding	61
4.2 Bestaande informatie	61
4.3 Informatiebehoefte	65
4.4 Infocentrum NoordzeeWind	68

Het windpark voor de kust van Egmond aan Zee ontvangt een subsidie van het Ministerie van Economische Zaken onder het Nederlandse CO2-reductieplan.

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Inleiding

In opdracht van NoordzeeWind heeft Intomart GfK bv een T3-meting uitgevoerd onder relatiegroepen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij het windpark dat voor de kust van Egmond aan Zee gebouwd is. Dit is de vierde meting, na de voormeting in 2005, de T1-meting in 2006 en de T2-meting in 2007, in een serie van vier metingen die de beleving van de relatiegroepen ten opzichte van het windpark vastleggen.

De interviews zijn met behulp van internet gehouden met:

- Inwoners van de kustgemeenten;
- Ondernemers in de kustgemeenten;
- Nederlandse recreanten;
- Duitse recreanten.

Het doel van dit laatste onderzoek is om een indicatie te geven of de beleving en perceptie van de aanwezigheid van het windpark veranderd is of niet; dit binnen het geheel van belevingen en percepties van de zee, het strand en windenergie.

In de volgende paragrafen worden de belangrijkste resultaten van de T3-meting kort beschreven. Het onderzoek is min of meer een vervolg op het onderzoek uit 1999 dat in het kader van de m.e.r.-procedure van een windpark in zee, werd uitgevoerd.

Attitude ten opzichte van windenergie en windparken

Uit het onderzoek blijkt dat alle onderzoeksgroepen de zee en het strand in hoge mate positief beleven. Het zicht, de rustgevendheid en het oneindig gevoel dat de zee geeft zijn belangrijke factoren voor de beleving van de zee.

Dat is ook het geval voor windenergie. Windenergie is schoon, belangrijk voor de toekomst en een onuitputtelijke bron. In vergelijking met 2005 is er een stijging in het percentage Duitse recreanten dat meent dat windenergie belangrijk is voor de toekomst en dat windenergie schoon is. Ongeveer de helft van de inwoners en ondernemers meent dat windenergie dure energie is; Nederlandse en met name Duitse recreanten denken dit minder vaak (respectievelijk 38% en 28%). Dit percentage Nederlandse recreanten is gedaald ten opzichte van 2005.

Een ruime meerderheid van de onderzoeksgroepen vindt dat Nederland meer gebruik moet maken van windenergie, dat windenergie in Nederland op grote schaal moet worden toegepast en dat de ontwikkeling van windenergie voor de Nederlandse industrie van groot belang is. Sinds 2005 zijn Duitse recreanten het in toenemende mate met deze drie stellingen eens. Ze vinden ook steeds vaker dat windenergie voor Nederland de enige realistische mogelijkheid is om duurzame energie op te wekken.

Een windpark op zee vindt bijval bij driekwart van de inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten en bij negen op de tien Duitse recreanten: men is van mening dat de zee een goede plek is om een windpark aan te leggen. Het aandeel mensen in alle onderzoeksgroepen dat positief op deze stelling reageert, is sinds 2005 significant gestegen.

Een meerderheid van alle onderzoeksgroepen meent dat er op het vasteland van Nederland veel minder ruimte is voor een windpark, dat een windpark op zee minder last voor bewoners oplevert en dat je met een windpark op zee geen last hebt van het geluid dat de windturbines maken. Over het algemeen menen de respondenten dat het goed is dat de regering windparken in zee subsidieert en dat Nederland door het aanleggen van een windpark op zee een technische voorsprong op andere landen krijgt. Op al deze stellingen reageren alle onderzoeksgroepen, maar met name de Duitse recreanten, aanzienlijk positiever dan drie jaar geleden.

Slechts een minderheid van alle onderzoeksgroepen meent echter dat de bouw van een windpark de stromingen in de zee niet verstoort en dat een windpark op zee geen probleem is voor vogels. Een aanzienlijk deel van de inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten meent bovendien dat een windpark de natuur in zee onaanvaardbaar aantast. Onder de inwoners en de Nederlandse recreanten is dit percentage in de afgelopen jaren wel gedaald. Van de Duitse recreanten meent slechts één op de acht respondenten dat een windpark de natuur in zee onaanvaardbaar aantast (12%); dit betekent een aanmerkelijke verschuiving sinds 2005 (52% mee eens).

Ongeveer de helft van de inwoners en tweederde van de ondernemers en Nederlandse recreanten vindt dat een zichtbaar windpark op zee de beleving van de zee en het strand aantast. Duitse recreanten zijn veel minder negatief: minder dan een kwart is het met deze uitspraak eens. Dit betekent een zeer positieve ontwikkeling sinds 2005: toen gaf nog tweederde deel van deze onderzoeksgroep aan dat een zichtbaar windpark op zee de beleving van de zee en het strand aantast.

Oordeel over het windpark

Om het windpark goed te kunnen beoordelen zijn foto's gebruikt die de werkelijke zichtbaarheid weergeven. De eerste foto is van de zee en het windpark bij morgenlicht; op de tweede foto is er sprake van middagzon. De derde foto toont de zee en het windpark met matig zicht en de laatste foto is gemaakt bij zeemist.

Over het algemeen vinden we onder de ondernemers relatief de grootste groep die stelt dat ze het windpark (zeer) storend vinden; de Duitse recreanten lijken zich het minst te storen aan het windpark. Het windpark wordt relatief gezien als meest storend ervaren bij middagzon: ongeveer eenderde van de ondernemers en een kwart van de inwoners en van de Nederlandse recreanten zegt dat ze het windpark (zeer) storend vinden op deze foto. Bij de Duitse recreanten stelt een kleinere groep dat ze het windpark (zeer) storend vinden (10%). Ook op de foto van het windpark bij morgenlicht reageert een klein deel van de onderzoeksgroepen negatief, maar dit gebeurt minder vaak dan bij de foto met middagzon. Bij de beoordeling van de foto's van het windpark met matig zicht en bij zeemist, zegt het merendeel van de respondenten dat ze het windpark (zeer) niet storend vinden.

Er is een filmpje getoond met daarop het windpark zoals dit 's nachts zichtbaar is. Ongeveer één op de twaalf Duitse recreanten en ongeveer eenzesde van de andere onderzoeksgroepen zegt dat ze het windpark bij nacht (zeer) storend vinden. Dit betekent dat alle onderzoeksgroepen, maar met name de Duitse recreanten, gedurende de laatste drie jaar positiever geworden zijn.

In het algemeen vinden ongeveer drie op de tien inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten het zicht op het windpark storend. Bij de Duitse recreanten vindt slechts één op de tien respondenten het zicht storend. Dit betekent dat de meningen van alle onderzoeksgroepen in positieve zin veranderd zijn; vooral het verschil bij de Duitse recreanten is opmerkelijk. Alle onderzoeksgroepen zijn bovendien positiever dan drie jaar geleden over de afstand tussen het windpark en het strand, de omvang van het windpark en de aantrekkelijkheid van het uitzicht op het windpark.

In elke onderzoeksgroep zegt het merendeel van de respondenten dat ze het strand met uitzicht op het windpark even vaak gaan bezoeken. Sinds 2005 zeggen meer inwoners en Nederlandse en Duitse recreanten dat ze het strand even vaak blijven bezoeken.

Informatievoorziening

Een meerderheid van alle Nederlandse onderzoeksgroepen volgde de berichtgeving over het windpark gedurende de bouw. Inwoners en ondernemers deden dit voornamelijk via regionale of plaatselijke dagbladen; de Nederlandse recreanten volgen de berichtgeving over de bouw van het windpark via dagbladen (zowel regionaal/plaatselijk als landelijk), via internet en via landelijke radio en televisie.

De mate van belangstelling voor de ontwikkelingen met betrekking tot het windpark is sinds 2005 bij alle onderzoeksgroepen gedaald, alhoewel de belangstelling van de inwoners en ondernemers het afgelopen jaar niet verder gedaald is.

Het Infocentrum NoordzeeWind is in 2007 geopend in het VVV-kantoor in Egmond aan Zee. Slechts een klein deel van inwoners en de Nederlandse recreanten is hiervan op de hoogte (respectievelijk 16% en 14%); het is beter bekend bij ondernemers (35%) en met name bij de Duitse recreanten die het strand in 2007 of in 2008 bezochten (53%). Aan de mensen die op de hoogte zijn van het Infocentrum is gevraagd of ze dit bezocht hadden. Viervijfde van de Duitse recreanten heeft het bezocht; de cijfers zijn echter veel lager voor inwoners, de ondernemers en de Nederlandse recreanten (respectievelijk 16%, 15% en 20%). De meerderheid van alle bezoekers zegt dat het Infocentrum aan hun verwachtingen voldeed.

Conclusie

We hebben gedurende de periode 2005-2007 al geconstateerd dat de respondenten positiever zijn geworden met betrekking tot elk aspect van het windpark. Nu de bouw van het windpark al meer dan een jaar afgerond is, heeft deze positieve trend zich matig voortgezet. Het verschil bij de Duitse recreanten is bijzonder opmerkelijk: ze waren de meeste negatieve onderzoeksgroep in 2005, maar hebben nu de meest positieve houding tegenover het windpark.

Belangrijkste verschillen in de periode 2005-2006

De volgende tabel presenteert de belangrijkste verschillen in de periode 2005-2006 voor elke onderzoeksgroep.

	Inwoners	Ondernemers	Nederlandse recreanten	Duitse recreanten
Menen minder vaak dat de zee en het strand niet aangetast mogen worden.	✓		✓	
Geven vaker aan dat windenergie belangrijk is voor de toekomst.		✓		✓
Zijn positiever over de zee als plek voor het aanleggen van een windpark.		✓		✓
Het windpark op foto's in goed weer vindt men minder vaak storend.	✓	✓		✓
Het zicht op het windpark bij nacht vindt men minder vaak (zeer) storend.				✓
Het zicht op de zee met een windpark vindt men minder vaak (zeer) storend.				✓
De afstand van het windpark tot het strand vindt men vaker acceptabel.	✓	✓		✓
De omvang van het windpark vindt men vaker acceptabel.				✓
Geven minder vaak aan dat men het strand met een windpark minder vaak of niet gaat bezoeken.	✓			✓
De mate van belangstelling voor de ontwikkelingen met betrekking tot het windpark is gedaald.	✓	✓		<i>n.v.t</i>
Men vindt vaker dat men voldoende op de hoogte is van de ontwikkelingen met betrekking tot het windpark.	✓	✓	✓	<i>n.v.t</i>
Met name behoefte aan informatie over de capaciteit van het windpark, minder over de bouw en de locatie.	✓	✓	✓	<i>n.v.t</i>

Belangrijkste verschillen in de periode 2006-2007

De volgende tabel presenteert de belangrijkste verschillen in de periode 2006-2007 voor elke onderzoeksgroep.

	Inwoners	Ondernemers	Nederlandse recreanten	Duitse recreanten
Menen vaker dat de zee en het strand niet aangetast mogen worden.	✓		✓	
Geven minder vaak aan dat windenergie dure energie is.	✓		✓	
Geven minder vaak aan dat een zichtbaar windpark op zee hun beleving van het strand en de zee aantast.				✓
Het zicht op het windpark bij nacht vindt men minder vaak (zeer) storend.	✓			
Het zicht op de zee met een windpark vindt men minder vaak (zeer) storend.	✓	✓	✓	✓
De afstand van het windpark tot het strand vindt men vaker acceptabel.	✓	✓	✓	✓
De omvang van het windpark vindt men vaker acceptabel.		✓		
Men geeft vaker aan dat men het strand met een windpark even vaak gaat bezoeken.	✓		✓	

Belangrijkste verschillen in de periode 2007-2008

De volgende tabel presenteert de belangrijkste verschillen in de periode 2007-2008 voor elke onderzoeksgroep.

	Inwoners	Ondernemers	Nederlandse recreanten	Duitse recreanten
Geven minder vaak aan dat de zee geen goede plek is voor het aanleggen van windparken.			✓	
Geven vaker aan dat het goed is dat de regering windparken op zee subsidieert.	✓			
Men geeft vaker aan dat door het aanleggen van een windpark op zee Nederland een technische voorsprong op andere landen krijgt.			✓	
Geven minder vaak aan dat een windpark op zee de natuur in zee onaanvaardbaar aantast.				✓
Geven minder vaak aan dat een zichtbaar windpark op zee het wonen in een kustplaats minder aantrekkelijk maakt.				✓
Het windpark op foto's bij zeemist vindt men minder vaak storend.		✓		
De afstand van het windpark tot het strand vindt men vaker acceptabel.				✓
De omvang van het windpark vindt men vaker acceptabel.			✓	✓
Geven vaker aan dat men het strand met een windpark even vaak gaat bezoeken.				✓
Geven minder vaak aan dat het zicht op het windpark niet aantrekkelijk is.				✓
Geven vaker aan dat men incidenteel de berichtgeving over het windpark volgt.			✓	<i>n.v.t</i>

HOOFDSTUK 1

Inleiding

1. INLEIDING

1.1 Achtergrond en doelstelling

In opdracht van NoordzeeWind heeft Intomart GfK een online onderzoek uitgevoerd onder relatiegroepen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij het windpark dat voor de kust van Egmond aan Zee gebouwd is.

Dit onderzoek maakt deel uit van de verplichtingen die NoordzeeWind heeft ten aanzien van de bouw van het windpark, namelijk het monitoren van de beleving van het windpark door betrokken relatiegroepen. Deze relatiegroepen zijn:

- Inwoners van kustgemeenten;
- Ondernemers in kustgemeenten die afhankelijk zijn van het toerisme;
- Nederlandse recreanten;
- Duitse recreanten.

Het doel van het onderzoek is de beleving van de voorbereidingen van de bouw, de bouw zelf en het product van de bouw te monitoren. Het gebouwde windpark is namelijk vanaf de kust in een bepaalde mate zichtbaar en dat kan invloed hebben op de beleving en het gedrag van de relatiegroepen.

1.2 Opzet van het onderzoek

Het onderzoek betreft vier metingen:

1. een T0-meting in oktober 2005;
2. een T1-meting in juni tot augustus 2006 tijdens de bouw;
3. een T2-meting in het eerste operationele jaar na de bouw (2007);
4. een T3-meting in het tweede operationele jaar na de bouw (2008).

Met gebruikmaking van grotendeels hetzelfde meetinstrument is het mogelijk de ontwikkeling van de beleving en de meningsvorming ten aanzien van het windpark te volgen.

Dit rapport bevat het verslag van de T3 en laatste meting in 2008.

Voor dit onderzoek is een panel gekozen, waarbij de uitvallers vervangen zijn. Een groot voordeel van deze opzet is dat de onderzoeker resultaten met een hoge nauwkeurigheid produceert. De panel respondenten die het panel tussen de eerdere metingen en de T3-meting hebben verlaten, zijn vervangen.

1.2.1 Opzet van het onderzoek – inwoners

Methode van onderzoek

Het onderzoek onder inwoners is uitgevoerd door middel van online interviews. De respondenten zijn benaderd via e-mail.

Steekproef en respons

De bruto steekproef van 545 personen is getrokken uit het Online Panel van Intomart GfK. Voor dit onderzoek zijn respondenten geselecteerd die 18 jaar of ouder zijn en die woonachtig zijn in een van de kustplaatsen Beverwijk, Heemskerk, Castricum, Bergen en Velsen.

Van de 545 benaderde respondenten hebben 370 de vragenlijst volledig ingevuld. De respons komt hiermee uit op 68 procent. De huidige netto steekproef bestaat deels uit respondenten die vorig jaar meededen aan het onderzoek (n=279) en deels uit nieuwe respondenten (n=91). De betrouwbaarheidsmarge van een steekproef van 370 is maximum 5,1 procent.

Veldwerk

Het veldwerk voor dit onderzoek werd uitgevoerd in de periode van 12 juni tot en met 17 juni 2008.

Samenstelling steekproef

In de volgende tabel is de netto steekproef uitgesplitst naar enkele achtergrondkenmerken.

Tabel 1.2.1: Samenstelling steekproef – inwoners

	Abs. n=370	%
Geslacht		
– man	135	37%
– vrouw	235	64%
Leeftijd		
– 18-34 jaar	89	24%
– 35-49 jaar	14	40%
– 50 jaar en ouder	133	36%
Opleiding		
– laag	34	9%
– middelbaar	173	47%
– hoog	163	44%
Woonachtig in gemeente		
– Velsen	101	27%
– Beverwijk	79	21%
– Heemskerk	75	20%
– Castricum	56	15%
– Bergen	39	11%
– Zijpe	20	5%
Aantal jaren woonachtig in gemeente		
– 0 tot 5 jaar	61	17%
– 6 tot 10 jaar	40	11%
– 11 tot 30 jaar	129	35%
– meer dan 30 jaar	140	38%

1.2.2 Opzet van het onderzoek – ondernemers

Methode van onderzoek

Het onderzoek onder ondernemers is uitgevoerd door middel van online interviews. De respondenten zijn benaderd via een brief met daarin het verzoek om via internet de vragenlijst in te vullen.

Steekproef en respons

De bruto steekproef, bestaande uit 1962 adressen, is getrokken uit een online bedrijvendatabase. Voor dit onderzoek zijn ondernemingen geselecteerd in - voor het onderzoek - relevante branches (zie tabel 1.2.2) en die gevestigd zijn in een van de kustplaatsen Beverwijk, Heemskerk, Castricum, Bergen en Velsen.

Van de 1962 beschikbare adressen bleken 69 adressen niet juist. Van de overige 1893 benaderde respondenten hebben 77 personen de vragenlijst volledig ingevuld. De respons komt hiermee uit op 4 procent. Voor onderzoek onder respondenten die niet gescreend zijn en niet gewend zijn een vragenlijst op internet in te vullen, is dit percentage niet abnormaal laag.

De huidige netto steekproef bestaat deels uit respondenten die vorig jaar meededen aan het onderzoek (n=37) en deels uit nieuwe respondenten (n=40). De betrouwbaarheidsmarge van een steekproef van 77 is maximum 11,2 procent.

Veldwerk

Het veldwerk voor dit onderzoek werd uitgevoerd in de periode van 24 juni tot en met 8 juli 2008.

Samenstelling steekproef

In de volgende tabel is de netto steekproef uitgesplitst naar enkele achtergrondkenmerken.

Tabel 1.2.2: Samenstelling steekproef – ondernemers

	Abs. n=77	%
Branche		
– Detailhandel	30	39%
– Persoonlijke verzorging	18	23%
– Restaurant	7	9%
– Cultuur, sport en recreatie	6	8%
– Camping, verhuur van zomerhuisjes	6	8%
– Hotel (restaurant)	5	7%
– Snackbar/cafetaria	4	5%
– Bar/Café	1	1%
– Verhuurbedrijf van fietsen, boten e.d.	0	0%
– Discotheek/dancing	0	0%
Gevestigd in gemeente		
– Bergen	29	38%
– Beverwijk	16	21%
– Velsen	15	20%
– Heemskerk	10	13%
– Castricum	5	7%
– Zijpe	2	3%
Aantal jaren gevestigd in gemeente		
– 0 tot 5 jaar	18	23%
– 6 tot 10 jaar	7	9%
– 11 tot 30 jaar	23	30%
– meer dan 30 jaar	29	38%
Afhankelijkheid van toerisme		
– hoog	26	34%
– in enige mate	18	23%
– niet	33	43%

1.2.3 Opzet van het onderzoek – Nederlandse recreanten

Methode van onderzoek

Het onderzoek onder Nederlandse recreanten is uitgevoerd door middel van online interviews. De respondenten zijn benaderd via e-mail.

Screening, steekproef en respons

De huidige netto steekproef bestaat deels uit respondenten die vorig jaar meededen aan het onderzoek en deels uit nieuwe respondenten.

Van de respondenten die vorig jaar meededen, konden 407 dit jaar opnieuw uitgenodigd worden. Van de benaderde personen hebben 291 personen de vragenlijst volledig ingevuld. De respons komt hiermee uit op 71 procent.

Voor het nieuwe deel van de steekproef zijn 1000 respondenten van het Intomart GfK panel van 18 jaar of ouder en die niet in de kustgemeenten Beverwijk, Heemskerk, Castricum, Bergen of Velsen woonachtig zijn, uitgenodigd om deel te nemen. Van deze groep hebben 721 personen de vragenlijst ingevuld. De respons komt hiermee uit op 72 procent. Voordat men met de vragenlijst begon zijn deze respondenten twee screeningsvragen gesteld om te bepalen of ze een van de relevante Noord-Hollandse stranden ten minste twee maal in 2007 c.q. 2008 bezocht hebben. Uiteindelijk hebben 79 mensen die aan deze voorwaarden voldeden de vragenlijst volledig ingevuld.

De betrouwbaarheidsmarge van een steekproef van 370 is maximum 5,1 procent.

Veldwerk

Het veldwerk voor dit onderzoek werd uitgevoerd in de periode van 10 juli tot en met 18 juli 2008.

Samenstelling steekproef

In de volgende tabel is de netto steekproef uitgesplitst naar enkele achtergrondkenmerken.

Tabel 1.2.3: Samenstelling steekproef – Nederlandse recreanten

	Abs. n=370	%
Geslacht		
– man	158	43%
– vrouw	212	57%
Leeftijd		
– 18-34 jaar	88	24%
– 35-49 jaar	121	33%
– 50 jaar en ouder	161	44%
Opleiding		
– laag	39	11%
– middelbaar	166	45%
– hoog	165	45%

1.2.4 Opzet van het onderzoek – Duitse recreanten

Methode van onderzoek

Het onderzoek onder de Duitse recreanten is uitgevoerd door middel van online interviews. De respondenten zijn benaderd via e-mail.

Werving, steekproef en respons

Voorafgaand aan het veldwerk van het onderzoek zijn gedurende een weekend in juli 2008 op en nabij het strand van Wijk aan Zee, Castricum en Egmond aan Zee de respondenten voor het onderzoek geworven. Het betreft strandbezoekers met de Duitse nationaliteit van 18 jaar en ouder met de beschikking over een e-mailadres. Uiteindelijk hebben 223 Duitse recreanten aangegeven aan het onderzoek mee te willen werken. De 85 Duitse recreanten die deelnamen aan het onderzoek in 2007 zijn uitgenodigd om opnieuw deel te nemen.

Van de 308 benaderde respondenten hebben 74 de vragenlijst volledig ingevuld. De respons komt hiermee uit op 24 procent. De huidige netto steekproef bestaat deels uit respondenten die vorig jaar meededen aan het onderzoek (n=21) en deels uit nieuwe respondenten (n=53). De betrouwbaarheidsmarge van een steekproef van 74 is maximum 11,4 procent.

Veldwerk

Het veldwerk voor dit onderzoek werd uitgevoerd in de periode van 4 augustus tot en met 20 augustus 2008.

Samenstelling steekproef

In de volgende tabel is de netto steekproef uitgesplitst naar enkele achtergrondkenmerken.

Tabel 1.2.4: Samenstelling steekproef – Duitse recreanten

	Abs. n=74	%
Geslacht		
– man	42	57%
– vrouw	32	43%
Leeftijd		
– 18-34 jaar	18	25%
– 35-49 jaar	34	47%
– 50 jaar en ouder	21	29%
Opleiding		
– laag	4	5%
– middelbaar	31	42%
– hoog	39	53%
Jaren waarin Nederlandse stranden bezocht werden		
– 2008	63	85%
– 2007	33	45%
– 2006	40	54%
– 2005	28	38%
– 2004	25	34%
– 2003	21	28%
– 2002 of eerder	25	34%

1.3 Vragenlijst

De vraagpunten zijn in nauw overleg met de opdrachtgever geoperationaliseerd in een voor elke onderzoeksgroep afzonderlijke vragenlijst. Voor het grootste deel komen de vier vragenlijsten overeen en bevatten onder andere de volgende vraagpunten:

- De beleving van de zee;
- De attitude ten aanzien van groene energie, met name windenergie;
- Oordeel over het windpark. Het oordeel is voornamelijk gemeten middels foto's die het windpark op zee onder een aantal verschillende condities tonen.
- De informatievoorziening over het windpark.

1.4 Rapportage

Dit rapport bevat de uitkomsten van de T3-meting en dient als zodanig als basis voor de vergelijking met de voormeting en de T1- en T2-metingen. In de volgende hoofdstukken wordt successievelijk ingegaan op de attitudes ten aanzien van windenergie en windparken, het oordeel over het windpark middels visualisaties en de informatievoorziening daaromtrent.

De plus- en mintekens in de tabellen geven aan of er significante verschillen zijn tussen 2007 (T2-meting) en 2008 (T3-meting). Waar de tekst naar een verschil over een langere periode verwijst (bijv. tussen 2006 en 2008), dan is dit verschil altijd significant.

De significanties zijn getoetst met een Z-toets. De Z-toets wordt gebruikt om de proporties van twee onafhankelijke groepen te vergelijken om te bepalen of deze significant van elkaar verschillen. Als de waarde van de Z-toets groter is dan de verdelingswaarde voor een gegeven betrouwbaarheidscoëfficiënt (95%), dan zijn de geobserveerde proporties significant verschillend. De Z-waarde stijgt met (1) een groter verschil in proporties en (2) grotere steekproeven.

HOOFDSTUK 2

Attitude ten opzichte van windenergie en windparken

2. ATTITUDE TEN OPZICHTE VAN WINDENERGIE EN WINDPARKEN

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de beleving van relevante factoren en de attitudes van de verschillende onderzoeksgroepen ten opzichte van windenergie en windparken in het algemeen.

2.2 Beleving strand en zee

De respondenten zijn eerst enkele stellingen over de zee en het strand voorgelegd. In tabel 2.1 is weergegeven welk deel van de ondervraagden het (een beetje) met de stellingen eens is.

Tabel 2.1a: Stellingen over strand - % (een beetje) mee eens – inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Het zakken van de zon in de zee is een fantastisch gezicht	98%	99%	97%	98%	99%	98%	98%	100%
De zee en het strand mogen niet worden aangetast	97%	90%	97%	94%	82%	86%	85%	89%
De zee en het strand zijn zeer rustgevend	92%	95%	94%	94%	94%	96%	97%	97%
Het kijken naar de zee geeft mij een oneindig gevoel	87%	86%	86%	88%	91%	89%	94%	95%
Zee en strand zijn een van de weinige plekken pure natuur	76%	81%	80%	79%	80%	80%	87%	83%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 2.1b: Stellingen over strand - % (een beetje) mee eens – Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Het zakken van de zon in de zee is een fantastisch gezicht	97%	96%	96%	96%	99%	98%	95%	100%
De zee en het strand mogen niet worden aangetast	98%	91%	96%	93%	97%	96%	98%	96%
De zee en het strand zijn zeer rustgevend	94%	93%	94%	93%	97%	98%	97%	97%
Het kijken naar de zee geeft mij een oneindig gevoel	93%	92%	91%	91%	89%	89%	86%	95%
Zee en strand zijn een van de weinige plekken pure natuur	76%	75%	75%	73%	85%	78%	81%	85%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Net als in 2005, 2006 en 2007 blijkt dat alle onderzoeksgroepen de zee en het strand in hoge mate positief beleven. Men beschouwt het zakken van de zon in de zee als een fantastisch gezicht, de zee en het strand mogen niet aangetast worden en bijna iedereen beschouwt de zee en het strand als bijzonder rustgevend.

2.3 Attitude ten opzichte van windenergie

Omdat energiebronnen (zoals gas en olie) eindig zijn, wordt in Nederland veel aandacht besteed aan duurzame energie zoals zonne-energie, energie uit waterkracht en windenergie. Windenergie is hierbij een belangrijke mogelijkheid en de overheid heeft zich tot doel gesteld windenergie te bevorderen.

Na deze toelichting is de respondenten een aantal stellingen over windenergie voorgelegd.

In de onderstaande tabellen zijn de stellingen weergegeven die betrekking hebben op windenergie in het algemeen. In tabel 2.3 komen de stellingen aan bod die de toepassing van windenergie specifiek in Nederland betreffen.

Tabel 2.2a: Stellingen over windenergie in het algemeen - % (een beetje) mee eens – inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Windenergie is schone energie	93%	93%	94%	92%	89%	91%	90%	88%
Windenergie is belangrijk voor de toekomst	90%	91%	90%	89%	79%	87%	85%	84%
Windenergie is een onuitputtelijke bron van energie	88%	87%	86%	84%	88%	90%	91%	92%
Windenergie is dure energie	44%	48%	41%	45%	48%	53%	48%	56%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 2.2b: Stellingen over windenergie in het algemeen - % (een beetje) mee eens – Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Windenergie is schone energie	92%	90%	93%	92%	85%	91%	99%	97%
Windenergie is belangrijk voor de toekomst	89%	88%	91%	91%	83%	92%	99%	95%
Windenergie is een onuitputtelijke bron van energie	87%	84%	86%	86%	86%	94%	97%	89%
Windenergie is dure energie	48%	47%	40%	38%	39%	28%	33%	28%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Over het algemeen heeft men een positieve attitude ten opzichte van windenergie: de overgrote meerderheid van alle onderzoeksgroepen meent dat windenergie schone energie is, dat het belangrijk is voor de toekomst en dat het een onuitputtelijk bron van energie is. Ongeveer de helft van de inwoners en ondernemers meent dat windenergie dure energie is; Nederlandse en vooral Duitse recreanten denken dit minder vaak.

Wat deze uitspraken betreft zijn er in de periode 2005-2008 bij de inwoners en de ondernemers geen noemenswaardige veranderingen. Bij de Nederlandse recreanten is er sprake van een afname van het aandeel mensen dat meent dat windenergie dure energie is. De Duitse recreanten geven nu vaker dan in 2005 aan dat windenergie schone energie is en dat windenergie belangrijk is voor de toekomst.

Tabel 2.3a: Stellingen over toepassing van windenergie in Nederland - % (een beetje) mee eens – inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Nederland moet meer gebruik maken van windenergie	78%	73%	74%	74%	64%	74%	75%	71%
Windenergie moet in Nederland op grote schaal worden toegepast	68%	68%	67%	65%	53%	63%	71%	61%
De ontwikkeling van windenergie is voor de Nederlandse industrie van groot belang	60%	61%	66%	64%	55%	66%	62%	62%
Windenergie is voor Nederland de enige realistische mogelijkheid om duurzame energie op te wekken	39%	39%	42%	44%	29%	34%	32%	38%
Nederland is te klein voor het op grote schaal toepassen van windenergie	42%	46%	39%	39%	50%	44%	46%	60%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 2.3b: Stellingen over toepassing van windenergie in Nederland - % (een beetje) mee eens - Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Nederland moet meer gebruik maken van windenergie	78%	73%	76%	75%	43%	50%	60%	65%
Windenergie moet in Nederland op grote schaal worden toegepast	71%	62%	67%	68%	38%	48%	64%	61%
De ontwikkeling van windenergie is voor de Nederlandse industrie van groot belang	68%	63%	64%	67%	28%	40%	52%	61%
Windenergie is voor Nederland de enige realistische mogelijkheid om duurzame energie op te wekken	46%	45%	39%	40%	19%	31%	32%	39%
Nederland is te klein voor het op grote schaal toepassen van windenergie	39%	43%	40%	35%	19%	21%	24%	12%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Over het algemeen heeft men een positieve mening over windenergie: ongeveer driekwart van de inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten meent dat Nederland meer gebruik moet maken van windenergie; bij de Duitse recreanten ligt dit percentage lager (65%). Ongeveer tweederde van alle onderzoeksgroepen meent dat windenergie in Nederland op grote schaal moet worden toegepast en dat de ontwikkeling van windenergie voor de Nederlandse industrie van groot belang is.

In vergelijking met 2007 zijn er geen significante verschillen waar te nemen. Wel zien we dat in de loop der tijd steeds meer Duitse recreanten zich positief zijn gaan opstellen ten opzichte van het toepassen van windenergie in Nederland. Men geeft vooral veel vaker aan dat ontwikkeling van windenergie van groot belang is voor de Nederlandse industrie.

2.4 Attitude ten opzichte van een windpark op zee

Zoals u wellicht weet wordt windenergie opgewekt door windmolens. Windmolens staan alleen, in een kleine groep bij elkaar of in een zogenaamd windpark waar heel veel windmolens bij elkaar staan. Op het land is er vaak niet genoeg ruimte om een windpark aan te leggen. Daarom overweegt men windparken in zee aan te leggen omdat daar meer ruimte en meer wind is.

Na deze uitleg is de respondenten gevraagd of men de zee een goede plek vindt om windparken aan te leggen.

Figuur 2.1: Is de zee een goede plek om windparken aan te leggen?

Een meerderheid van elke onderzoeksgroep meent dat de zee een goede plek is om windparken aan te leggen.

Het aandeel in alle onderzoeksgroepen dat positief op de stelling reageert is sinds 2005 significant gestegen. Met name de Duitse recreanten menen veel vaker dan drie jaar geleden dat de zee een goede plek is om windparken aan te leggen (van 54% naar 89%).

Wanneer men van mening is dat de zee geen goede plek is om windparken aan te leggen, is gevraagd naar de redenen hiervoor.

Tabel 2.4a: Waarom is de zee geen goede plek om windparken aan te leggen? - Inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
n=	100	81	91	71	52	36	17	16
Een windpark op zee is teveel zichtbaar	65%	70%	65%	63%	83%	86%	94%	75%
Een windpark op zee schaadt de natuur op zee	60%	74%	63%	61%	69%	58%	41%	50%
Een windpark op zee hindert de vogels	45%	42%	43%	42%	48%	53%	41%	63%
Een windpark op zee is te duur	32%	27%	30%	28%	52%	47%	53%	69%
Een windpark op zee hindert de scheepvaart	21%	14%	15%	18%	19%	28%	12%	19%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 2.4b: Waarom is de zee geen goede plek om windparken aan te leggen? – Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
n=	118	78	92	53	31	23	9	3 (abs.)*
Een windpark op zee is teveel zichtbaar	65%	73%	76%	77%	84%	87%	78%	2
Een windpark op zee schaadt de natuur op zee	66%	65%	59%	53%	71%	83%	56%	1
Een windpark op zee hindert de vogels	35%	28%	30%	30%	61%	61%	33%	2
Een windpark op zee is te duur	14%	19%	15%	21%	36%	39%	44%	0
Een windpark op zee hindert de scheepvaart	17%	13%	14%	9%	36%	22%	22%	0

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

*) Vanwege het kleine aantal mensen dat deze vraag beantwoordt heeft, zijn de resultaten in absolute cijfers i.p.v. percentages vermeld.

Respondenten vinden de zee vaak geen goede plek, omdat een windpark de natuur op zee schaadt en omdat een windpark op zee teveel zichtbaar is. Een aanzienlijk deel van de respondenten meent dat vogels gehinderd worden door een windpark op zee. Het argument dat een windpark op zee te duur is, wordt voornamelijk door de ondernemers aangevoerd.

De mate waarin men deze redenen heeft genoemd, is in de loop de jaren niet wezenlijk veranderd.

Vervolgens is aan alle respondenten een aantal stellingen over windparken op zee voorgelegd.

Tabel 2.5a: Stellingen over windparken op zee - % (een beetje) mee eens – inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Met een windpark op zee heb je geen last van het geluid dat de windmolens maken	71%	72%	76%	80%	69%	79%	90%	89%
Bewoners hebben minder last van een windpark op zee dan van een windpark op land	73%	74%	77%	79%	72%	83%	83%	79%
Op het vaste land van Nederland is voor een windpark veel minder ruimte dan op zee	72%	78%	73%	77%	77%	80%	82%	83%
Het is goed dat de overheid windparken op zee subsidieert	59%	62%	65%	71%+	53%	65%	71%	74%
Door het aanleggen van een windpark op zee krijgt Nederland een technische voorsprong op andere landen	55%	53%	58%	64%	50%	56%	59%	62%
Een windpark op zee tast de natuur in zee onaanvaardbaar aan	43%	40%	39%	34%	40%	31%	28%	40%
Door het aanleggen van een windpark op zee worden de stromingen in zee nauwelijks verstoord	25%	24%	25%	26%	30%	34%	34%	35%
Een windpark op zee is geen probleem voor vogels	24%	22%	22%	23%	19%	29%	22%	23%
Een windpark op zee hindert de scheepvaart	30%	21%	25%	21%	25%	30%	25%	31%
Een windpark op zee is economisch niet rendabel	13%	12%	11%	11%	19%	16%	23%	26%
De aanleg van een windpark op zee is niet duur	8%	6%	7%	8%	8%	8%	5%	9%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 2.5b: Stellingen over windparken op zee - % (een beetje) mee eens – Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Met een windpark op zee heb je geen last van het geluid dat de windmolens maken	69%	68%	69%	72%	45%	71%	88%	82%
Bewoners hebben minder last van een windpark op zee dan van een windpark op land	72%	71%	71%	77%	54%	78%	79%	85%
Op het vaste land van Nederland is er veel minder ruimte voor een windpark dan op zee	68%	74%	71%	74%	60%	61%	75%	73%
Het is goed dat de overheid windparken op zee subsidieert	58%	62%	61%	66%	36%	58%	67%	72%
Door het aanleggen van een windpark op zee krijgt Nederland een technische voorsprong op andere landen	62%	58%	59%	66%+	47%	53%	52%	64%
Een windpark op zee tast de natuur in zee onaanvaardbaar aan	43%	44%	39%	36%	52%	29%	25%	12% -
Door het aanleggen van een windpark op zee worden de stromingen in zee nauwelijks verstoord	31%	28%	27%	28%	21%	22%	20%	27%
Een windpark op zee is geen probleem voor vogels	28%	32%	27%	30%	13%	23%	26%	27%
Een windpark op zee hindert de scheepvaart	28%	24%	27%	25%	36%	24%	9%	14%
Een windpark op zee is economisch niet rendabel	13%	14%	11%	12%	15%	10%	4%	0%
De aanleg van een windpark op zee is niet duur	16%	13%	11%	14%	5%	9%	5%	0%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Over het algemeen merken we dat alle onderzoeksgroepen een positieve houding hebben tegenover een windpark op zee. Men meent vaak dat je met een windpark op zee geen last hebt van het geluid dat de windturbines maken, dat een windpark op zee minder last voor bewoners oplevert en dat er op het vasteland van Nederland veel minder ruimte is voor een windpark. De meerderheid van alle onderzoeksgroepen meent dat het goed is dat de regering windparken op zee subsidieert en dat Nederland door het aanleggen van een windpark op zee een technische voorsprong op andere landen krijgt. Voor al deze uitspraken geldt dat alle onderzoeksgroepen – en dan vooral de Duitse recreanten – aanzienlijk positiever reageren dan drie jaar geleden.

Slechts een minderheid van alle onderzoeksgroepen meent echter dat de aanleg van een windpark de stromingen in de zee niet verstoort en dat een windpark in zee geen probleem is voor vogels. Een aanzienlijk deel van de inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten meent bovendien dat een windpark de natuur in zee onaanvaardbaar aantast. Wel zien we dat bij de inwoners en de Nederlandse recreanten dit percentage in de afgelopen jaren is gedaald. Duitse recreanten zijn het veel minder vaak met de stelling eens: slechts één op de acht is van mening dat een windpark de natuur in zee onaanvaardbaar aantast (12%). Dit betekent een aanmerkelijke verschuiving sinds 2005; toen was nog meer dan de helft het met deze uitspraak eens (52%).

Verder valt op dat in 2008 geen van de Duitse recreanten meent dat een windpark op zee economisch niet rendabel is; in 2005 was nog ongeveer een zesde deel deze mening toegedaan (15%).

Omdat er op land niet voldoende plaats is voor grote windparken, wil de overheid dat er ervaring wordt opgedaan met een windpark op zee. Om bij te dragen aan de ontwikkeling van wind op zee, hebben Nuon en Shell samen een demonstratiepark met 36 molens op 10 tot 18 kilometer uit de kust voor Egmond gebouwd. Dit park is regelmatig, afhankelijk van het weer, zichtbaar vanaf het strand en de duinen.

Ook over dit onderwerp is een aantal stellingen voorgelegd.

Tabel 2.6a: Stellingen over zichtbaarheid van een windpark op zee - % (een beetje) mee eens – inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Windenergie is een goede manier om de gevolgen van klimaatverandering te op te vangen	-	-	65%	69%	-	-	61%	62%
Aan een zichtbaar windpark op zee wen je vanzelf	58%	62%	64%	59%	54%	60%	68%	58%
Als ik op het strand ben heb ik geen last van een zichtbaar windpark	49%	54%	59%	60%	49%	56%	53%	64%
Een zichtbaar windpark op zee tast mijn beleving van de zee en het strand aan	68%	59%	56%	53%	67%	60%	60%	64%
Ik heb geen enkel probleem met een zichtbaar windpark op zee omdat het nodig is om het energieprobleem in Nederland op te lossen	47%	54%	56%	57%	42%	54%	54%	53%
Een zichtbaar windpark op zee maakt het wonen in een kustplaats minder aantrekkelijk	44%	38%	34%	29%	45%	37%	36%	36%
Ik vind het leuk dat ik een windpark zie als ik op het strand ben	14%	17%	22%	22%	12%	18%	14%	25%
Als voor een strand een zichtbaar windpark ligt, zal ik dat strand minder vaak bezoeken	26%	17%	17%	16%	23%	18%	19%	21%
Een zichtbaar windpark trekt meer toeristen aan	12%	16%	16%	15%	12%	20%	12%	9%
Windenergie is overbodig want de gevolgen van klimaatverandering zijn niet zo ernstig als nu wordt gezegd	-	-	9%	8%	-	-	14%	18%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 2.6b: Stellingen over zichtbaarheid van een windpark op zee - % (een beetje) mee eens – Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Windenergie is een goede manier om de gevolgen van klimaatverandering te op te vangen	-	-	65%	66%	-	-	60%	65%
Aan een zichtbaar windpark op zee wen je vanzelf	54%	58%	59%	61%	34%	66%	66%	76%
Als ik op het strand ben heb ik geen last van een zichtbaar windpark	47%	52%	52%	55%	25%	65%	75%	85%
Een zichtbaar windpark op zee tast mijn beleving van de zee en het strand aan	70%	65%	66%	64%	68%	53%	37%	22% ⁻
Ik heb geen enkel probleem met een zichtbaar windpark op zee omdat het nodig is om het energieprobleem in Nederland op te lossen	48%	46%	49%	50%	40%	58%	64%	77%
Een zichtbaar windpark op zee maakt het wonen in een kustplaats minder aantrekkelijk	57%	51%	50%	49%	64%	41%	31%	13% ⁻
Ik vind het leuk dat ik een windpark zie als ik op het strand ben	20%	19%	20%	20%	3%	19%	20%	28%
Als voor een strand een zichtbaar windpark ligt, zal ik dat strand minder vaak bezoeken	40%	33%	30%	29%	46%	18%	17%	7%
Een zichtbaar windpark trekt meer toeristen aan	20%	20%	21%	19%	5%	6%	5%	5%
Windenergie is overbodig want de gevolgen van klimaatverandering zijn niet zo ernstig als nu wordt gezegd	-	-	9%	9%	-	-	1%	1%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Ongeveer tweederde van alle respondenten vindt dat windenergie een goede manier is om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Een meerderheid van alle onderzoeksgroepen meent dat je went aan een zichtbaar windpark en dat je als je op het strand bent geen last hebt van een zichtbaar windpark.

Ongeveer de helft van de inwoners en tweederde van de ondernemers en Nederlandse recreanten is echter van mening dat een zichtbaar windpark op zee de beleving van de zee en het strand aantast. Duitse recreanten geven dit veel minder vaak aan: minder dan een kwart is het met deze uitspraak eens. Slechts een klein deel van alle onderzoeksgroepen denkt dat windenergie overbodig is omdat de gevolgen van klimaatverandering niet zo ernstig zijn als nu wordt gezegd. Bij de Duitse recreanten is zelfs bijna niemand het met deze stelling eens.

Wanneer we kijken naar de afgelopen vier jaar is zichtbaar dat de inwoners en - in nog veel sterkere mate - de Duitse recreanten op bijna alle uitspraken positiever zijn gaan reageren. Voor de Duitse recreanten geldt tevens dat zij in de laatste meting veelal positiever zijn dan de overige onderzoeksgroepen, terwijl zij vier jaar geleden juist het meest negatief waren.

Veel minder verschil is zichtbaar bij de ondernemers en de Nederlandse recreanten. De ondernemers zijn over slechts twee uitspraken positiever dan in 2005: men is het vaker eens met de uitspraken 'Ik vind het leuk dat ik een windpark zie als ik op het strand ben' en 'Als ik op het strand ben heb ik geen last van een zichtbaar windpark'. Over laatstgenoemde uitspraak zijn ook de Nederlandse recreanten in de afgelopen vier jaar positiever geworden, evenals over de uitspraken 'Een zichtbaar windpark op zee maakt het wonen in een kustplaats minder aantrekkelijk' en 'Als voor een strand een zichtbaar windpark ligt, zal ik dat strand minder vaak bezoeken'.

HOOFDSTUK 3

Oordeel over het windpark

3. OORDEEL OVER HET WINDPARK

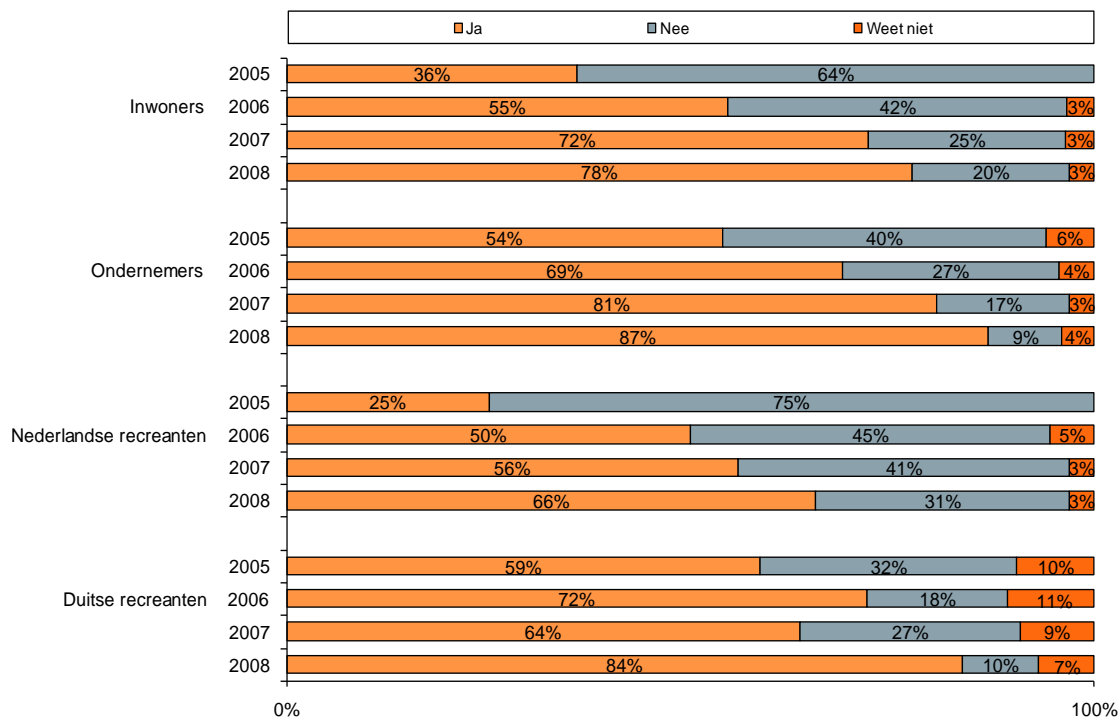
3.1 Inleiding

Hoofdstuk 3 behandelt de mening van de onderzoeksgroepen over het windpark nu de bouw afgerond is. Hiervoor zijn foto's van het zicht vanaf de kust naar de plek van het windpark gebruikt; dezelfde foto's als voor de T2-meting gebruikt zijn. De voormeting en de T1-meting gebruikten computervisualisaties. Paragraaf 3.2 beschrijft de reacties van de respondenten op de foto's van dit windpark. In paragraaf 3.3 komen de meer algemene oordelen over het windpark aan bod. Tot slot gaat paragraaf 3.4 in op de vraag of er voorwaarden zijn waaronder het windpark acceptabeler en/of aantrekkelijker zou kunnen worden.

3.2 Oordeel over visualisaties

Alvorens de visualisaties van het windpark op zee te tonen, is de respondenten gevraagd of men een idee heeft hoe een windpark 10 kilometer vanaf het strand er uitziet.

Figuur 3.1: Heeft u een idee hoe een windpark 10 kilometer vanaf het strand er uitziet?

Ongeveer viervijfde van de inwoners, de ondernemers en de Duitse recreanten zegt dat ze een idee hebben hoe een windpark 10 kilometer vanaf het strand er uitziet (respectievelijk 78%, 87% en 84%); bij de Nederlandse recreanten ligt dit aanzienlijk lager (66%).

Zoals te verwachten, geldt voor alle groepen dat de percentages 'ja' de afgelopen jaren een stijgende lijn laten zien.

Vervolgens zijn de respondenten de volgende vier foto's getoond in willekeurige volgorde. De eerste is een foto van de zee met het windpark bij morgenlicht; op de tweede foto is er sprake van middagzon. De derde foto toont de zee en het windpark met matig zicht en de laatste foto is gemaakt bij zeemist.

Foto 1: Zee met windpark bij morgenlicht

Foto 2: Zee met windpark bij middagzon

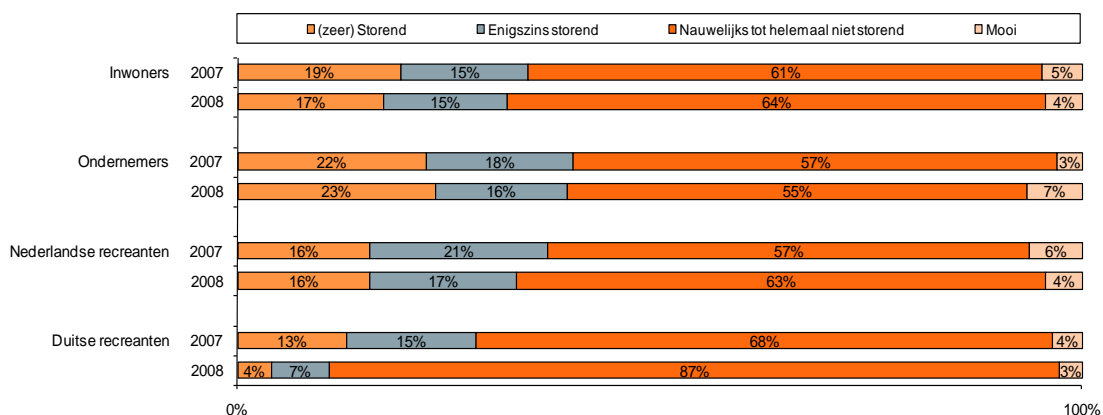

Foto 3: Zee met windpark bij matig zicht

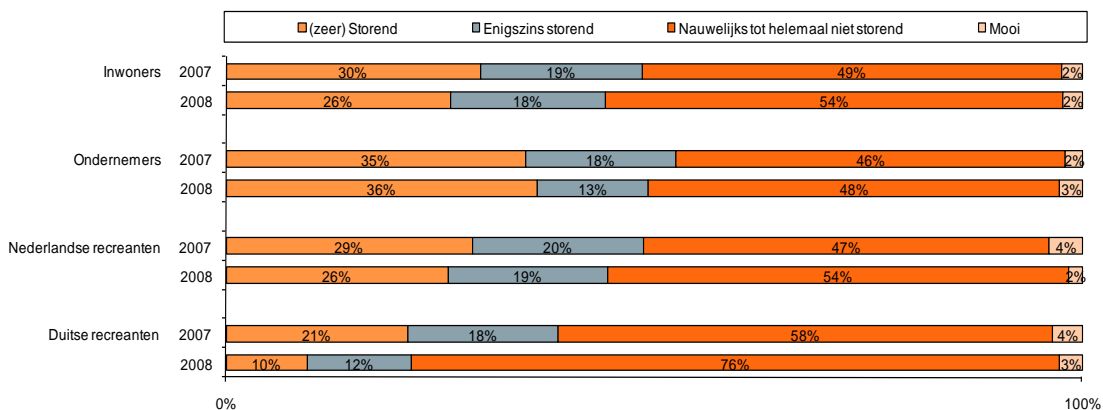
De respondenten is gevraagd in welke mate men het windpark storend vindt.

Figuur 3.2: Foto 1: Zee met windpark bij morgenlicht: in welke mate is het windpark op de foto storend?

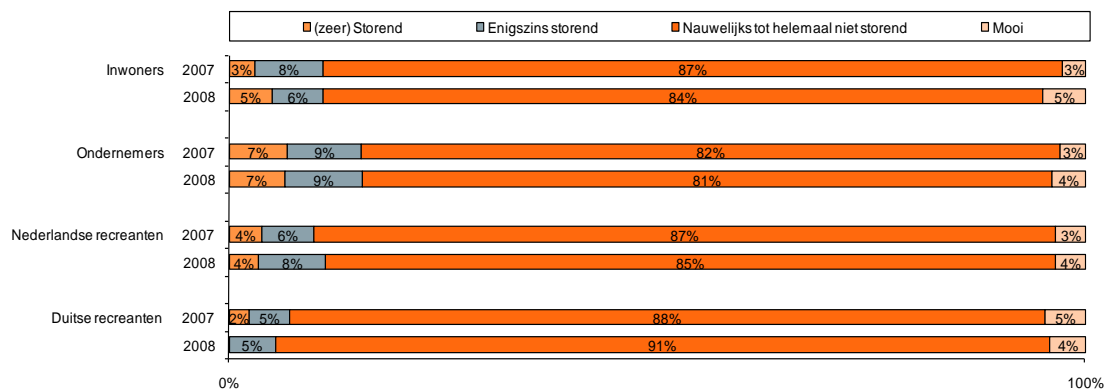
Slechts een minderheid van alle onderzoeksgroepen zegt dat ze het windpark op de foto bij morgenlicht (zeer) storend vinden. Dit percentage varieert van 4 procent bij Duitse recreanten tot 23 procent bij ondernemers. Een meerderheid van alle onderzoeksgroepen vindt het windpark (zeker) niet storend; vooral de Duitse recreanten zijn deze mening toegedaan (87%). Deze resultaten verschillen niet significant van die uit 2007.

Figuur 3.3: Foto 2: Zee met windpark bij middagzon: in welke mate is het windpark op de foto storend?

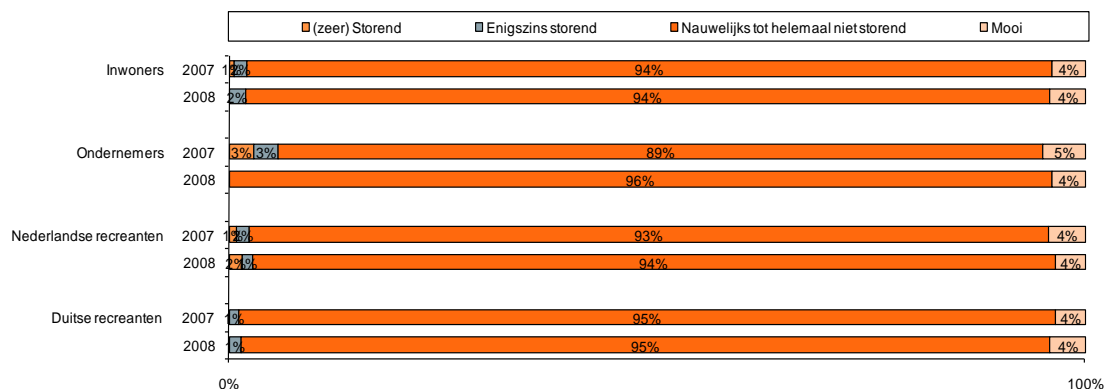
Ook bij de foto met middagzon geeft een minderheid aan het windpark (zeer) storend te vinden, maar het betreft wel steeds een grotere groep mensen dan bij de foto met morgenlicht. De Duitse recreanten zijn opnieuw de kleinste groep die stelt dat ze het windpark (zeer) storend vinden (10%), terwijl de ondernemers deze respons relatief gezien vaak geven (36%). De Duitse recreanten zijn hiermee positiever dan in 2007.

Figuur 3.4: Foto 3: Zee met windpark bij matig zicht: in welke mate is het windpark op de foto storend?

Voor alle groepen geldt dat de overgrote meerderheid het windpark op de foto met matig zicht (helemaal) niet storend vindt. Opnieuw zijn de ondernemers het minst positief. Deze resultaten zijn vrijwel gelijk aan die uit 2007.

Figuur 3.5: Foto 4: Zee met windpark bij zeemist: in welke mate is het windpark op de foto storend?

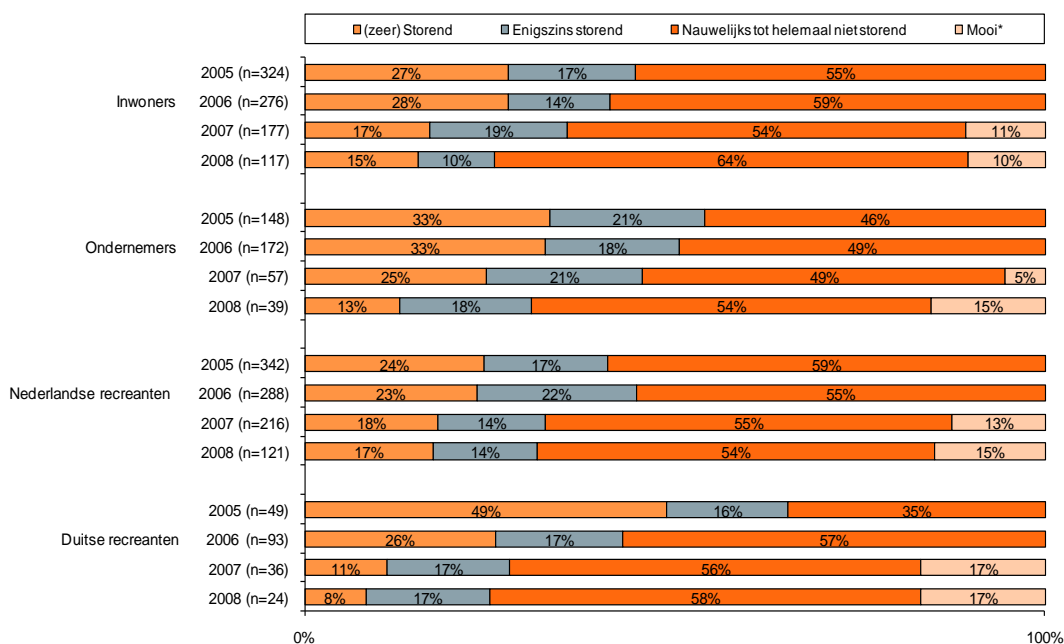

Er zijn nauwelijks mensen die het windpark op de foto met zeemist als (zeer) storend betitelen. In 2007 gaf nog een klein deel van de ondernemers aan het windpark op deze foto storend te vinden (6%); in de huidige meting heeft geen van de ondernemers dit aangegeven.

De respondenten is een filmpje getoond van het windpark zoals dit 's nachts zichtbaar is (er is in alle metingen een computeranimatie gebruikt) en vervolgens gevraagd in welke mate men het windpark zoals dit 's nachts zichtbaar is, storend vindt.

Een aanzienlijk deel van de respondenten heeft aangegeven het filmpje niet of niet goed te hebben kunnen bekijken. De resultaten zijn daarom gepercenteerd op de respondenten die wel een oordeel hebben kunnen geven. In de figuur 3.6 is per onderzoeksgroep aangegeven om hoeveel respondenten het gaat.

Figuur 3.6: In welke mate is het windpark, zoals het 's nachts zichtbaar is, storend?

*) de antwoordcategorie 'mooi' is in 2007 aan de vraag toegevoegd

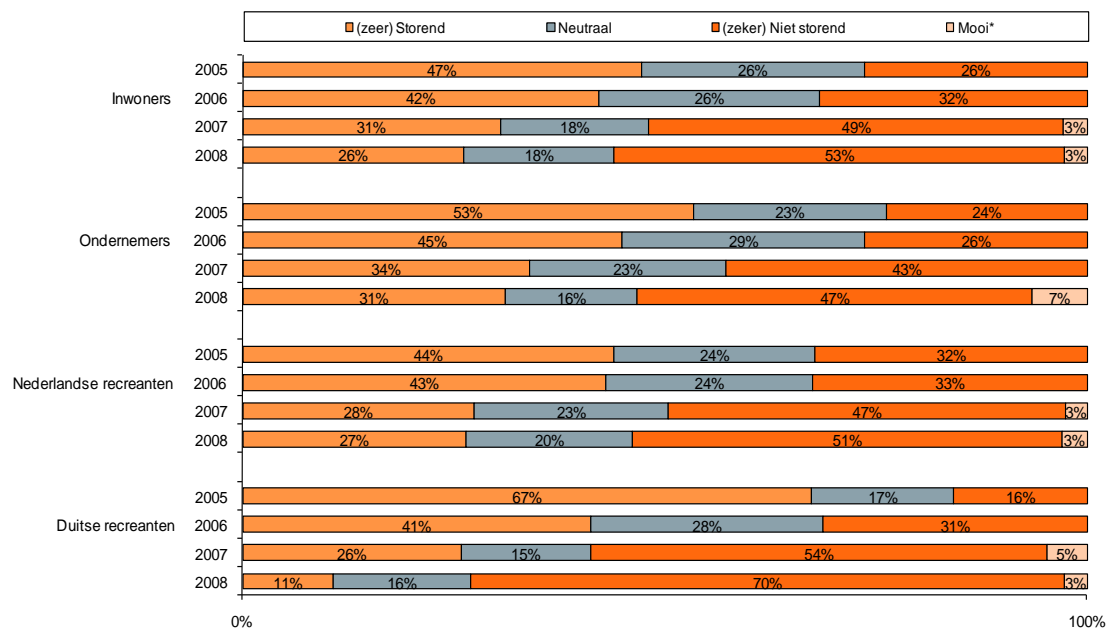
Ongeveer één op de twaalf Duitse recreanten en circa eenzesde van de andere onderzoeksgroepen zegt dat ze het windpark bij nacht (zeer) storend vinden. Een klein deel van alle onderzoeksgroepen zegt dat ze het windpark bij nacht 'mooi' vindt.

Voor alle groepen geldt men in de afgelopen jaren positiever is gaan denken over het zicht van het windpark bij nacht. Met name de verschuiving bij de Duitse recreanten is opmerkelijk: was deze groep eerst nog het meest negatief; nu juist het minst.

3.3 Algemeen oordeel over het windpark

De respondenten is gevraagd, alle foto's en het filmpje in ogenschouw nemend, in welke mate men het uitzicht op zee met een windpark als storend ervaart.

Figuur 3.7: In welke mate is het uitzicht op zee met een windpark storend?

*) de antwoordcategorie 'mooi' is in 2007 aan de vraag toegevoegd

Bijna eenderde van de ondernemers en circa een kwart van inwoners en Nederlandse recreanten zegt dat ze het zicht (zeer) storend vinden. Ongeveer de helft van alle onderzoeksgroepen vindt het (zeker) niet storend. Duitse recreanten zijn aanzienlijk positiever: slechts 11 procent noemt het zicht (zeer) storend en bijna driekwart vindt het (zeker) niet storend.

Dit betekent dat de meningen van alle onderzoeksgroepen in positieve zin veranderd zijn. Het verschil bij de Duitse recreanten is bijzonder opmerkelijk: van de meeste negatieve onderzoeksgroep in 2005 tot de groep met de meest positieve houding in deze meting.

De mensen die het uitzicht als (zeer) storend ervaren, geven hiervoor de volgende reden(en).

Tabel 3.1a: Waarom is het uitzicht op zee met een windpark (zeer) storend? - Inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
n=	213	152	142	97	108	94	35	24
Belemmert uitzicht/horizonvervuiling	78%	66%	71%	76%	75%	71%	57%	71%
Onnatuurlijk, hoort er niet	44%	41%	18%	47%+	20%	29%	17%	13%
Lelijk, niet mooi	27%	9%	9%	29%+	7%	6%	6%	4%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 3.1b: Waarom is het uitzicht op zee met een windpark (zeer) storend? – Nederlandse en Duitse recreanten

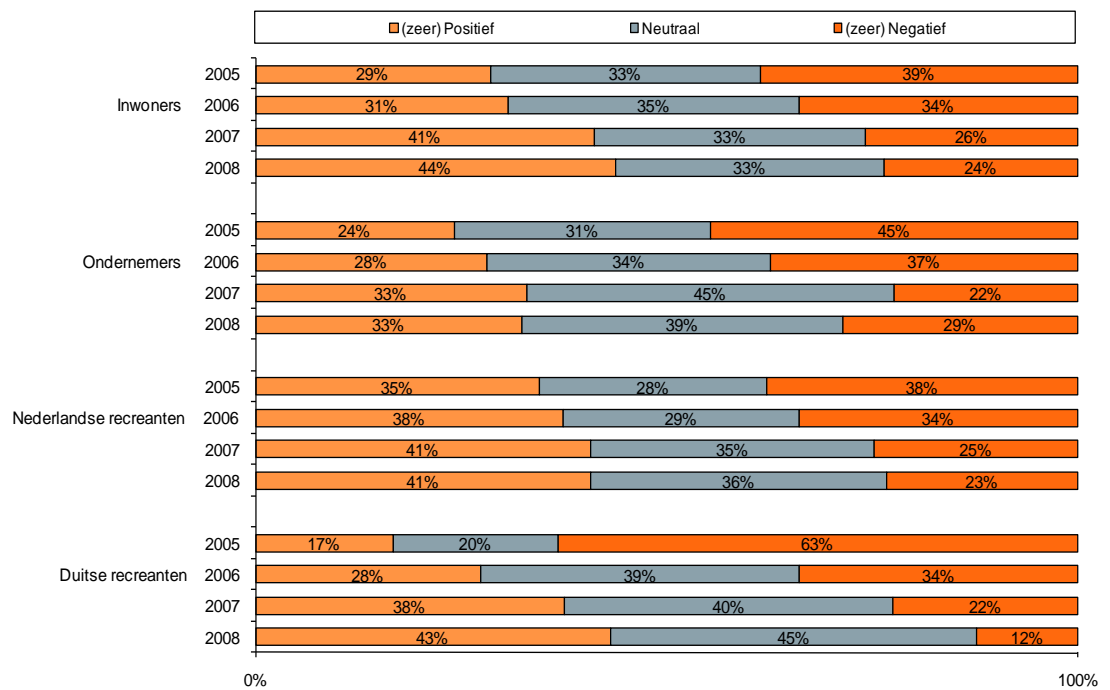
	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
n=	198	155	128	98	64	66	22	8
Belemmert uitzicht/horizonvervuiling	74%	74%	69%	75%	70%	58%	64%	75%
Onnatuurlijk, hoort er niet	40%	43%	24%	37%+	39%	49%	32%	13%
Lelijk, niet mooi	34%	26%	4%	22%+	0%	8%	5%	13%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Voor alle groepen geldt dat men het uitzicht op zee met een windpark vooral storend vindt omdat het het uitzicht belemmert, oftewel 'vervuiling van de horizon'. Een significant deel van de inwoners en Nederlandse recreanten noemt het 'onnatuurlijk' of 'hoort er niet' (respectievelijk 47% en 37%) en 'lelijk, niet mooi' (respectievelijk 29% en 22%). Deze redenen zijn overigens in beide groepen door relatief meer mensen genoemd dan in 2007.

Ook is gevraagd een algemeen oordeel te geven over het uitzicht op zee met een windpark.

Figuur 3.8: Algemeen oordeel over het uitzicht op zee met een windpark

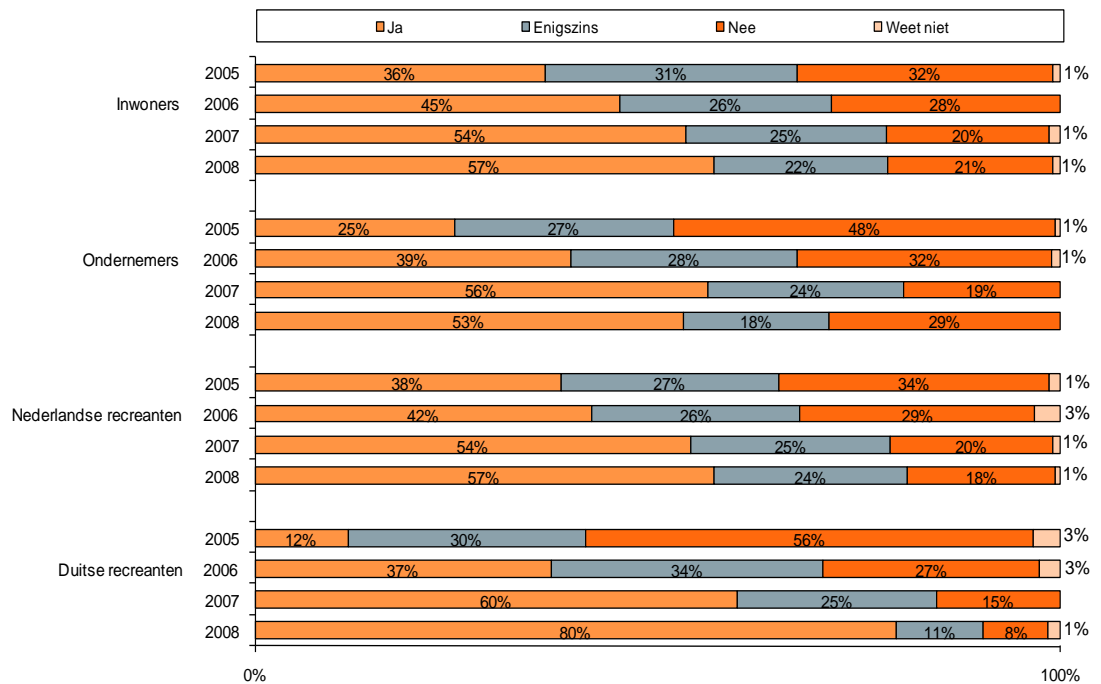

Ongeveer een kwart van de inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten heeft een negatieve mening over het uitzicht op zee met een windpark. Bij de Duitse recreanten is dit slechts twaalf procent.

Voor alle groepen geldt dat het aandeel mensen met een negatieve mening in de afgelopen jaren significant is gedaald. Vooral de afname bij de Duitse recreanten (van 63% in 2005 tot 12% in 2007) is omvangrijk te noemen.

In de volgende figuur is weergegeven of men de afstand van het windpark tot het strand acceptabel vindt.

Figuur 3.9: Is de afstand van het windpark tot het strand acceptabel?

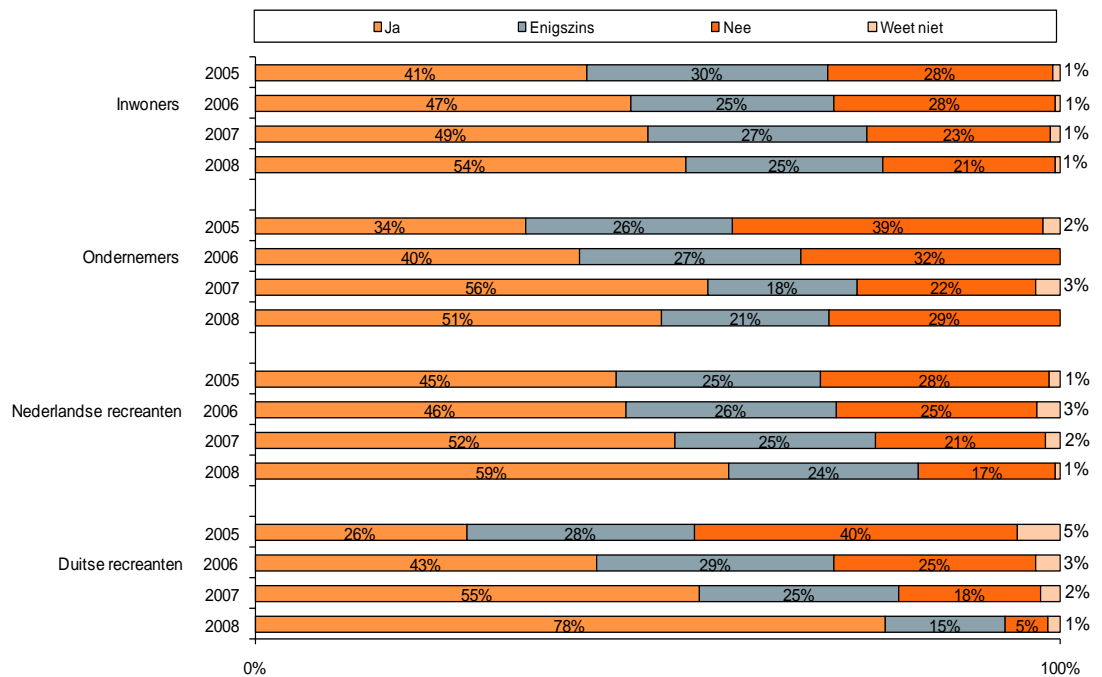

Ruim de helft van de inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten vindt de afstand tussen het windpark en het strand acceptabel; Duitse recreanten zijn veel vaker deze mening toegedaan (80%).

Ook hier is zichtbaar dat alle onderzoeksgroepen in de periode 2005-2008 positiever zijn geworden: alle onderzoeksgroepen tonen een stijging in het aandeel mensen dat de afstand tussen het windpark en het strand acceptabel vindt. Voor de ondernemers geldt echter dat dit percentage in de periode 2007-2008 niet verder is gestegen. De grootste positieve verschuiving is te zien bij de Duitse recreanten: het aandeel mensen dat zegt dat de afstand acceptabel is, steeg van 12 procent in 2005 tot 80 procent in 2008.

Vervolgens is gevraagd of men de omvang van het windpark, zoals op de foto's te zien is, acceptabel vindt.

Figuur 3.10: Is de omvang van het windpark acceptabel?

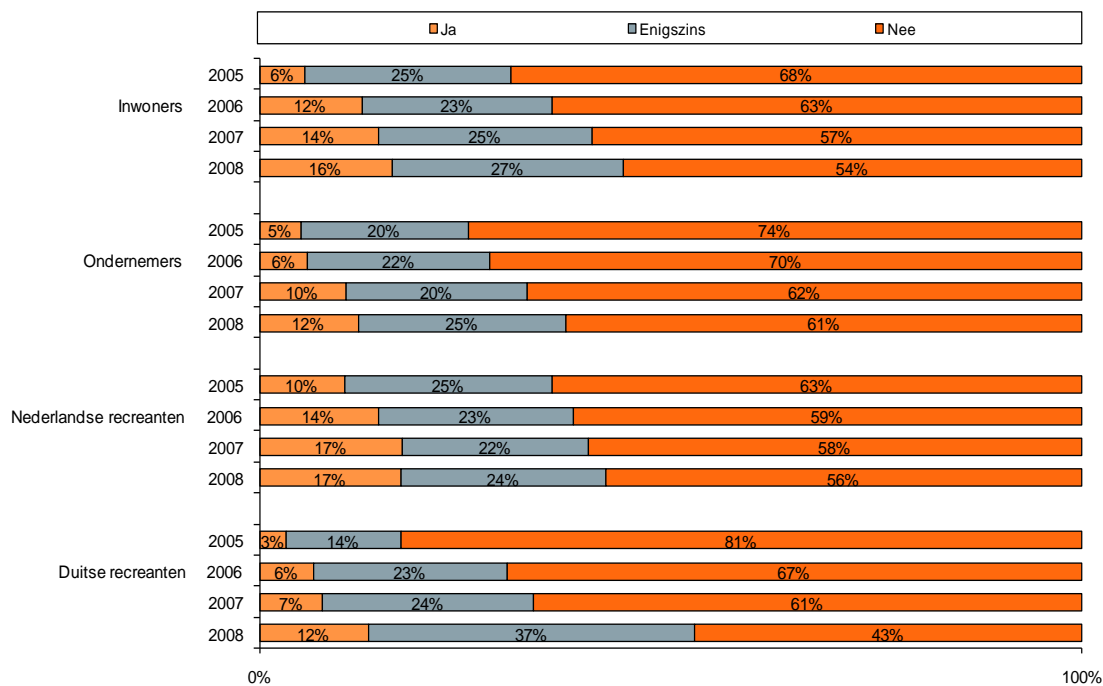

Ongeveer de helft van de inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten meent dat de omvang van het windpark acceptabel is. Onder de Duitse recreanten ligt dit percentage hoger (78%).

Sinds 2005 tonen alle onderzoeksgroepen een stijging in het aandeel mensen dat denkt dat de omvang van het windpark acceptabel is; bij de ondernemers heeft de stijgende lijn zich echter in het afgelopen jaar niet doorgezet. Ook hier zien we dat met name de Duitse recreanten steeds positiever in hun oordeel zijn geworden.

Vervolgens is gevraagd of men het uitzicht op het windpark, zoals op de foto's te zien is, aantrekkelijk vindt.

Figuur 3.11: Is het uitzicht op het windpark aantrekkelijk?

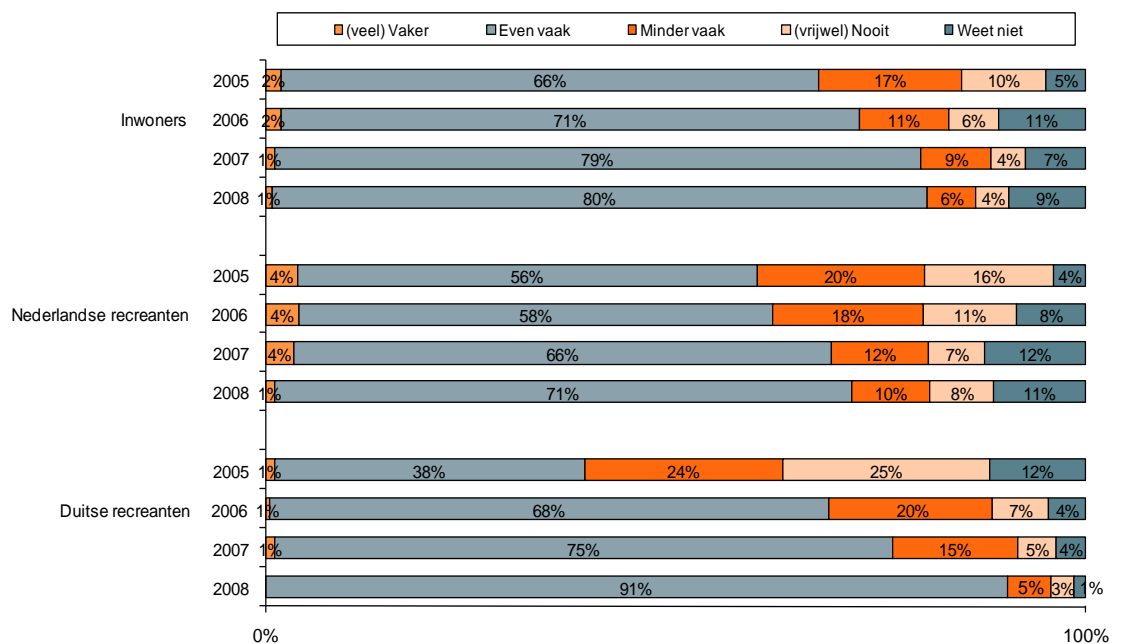

Het deel van de respondenten dat meent dat het uitzicht onaantrekkelijk is varieert van 43 procent van de Duitse recreanten tot 61 procent van de ondernemers. Ongeveer één op de zeven respondenten in alle onderzoeksgroepen vindt het uitzicht op het windpark op de foto aantrekkelijk.

Voor alle onderzoeksgroepen geldt dat het aandeel mensen dat meent dat het uitzicht onaantrekkelijk is, in vergelijking met 2005 is gedaald. Ook wat dit betreft tonen de Duitse recreanten de grootste positieve verschuiving.

Tot slot is geïnformeerd of het uitzicht op een windpark van invloed zal zijn op het strandbezoek van de respondenten. Uiteraard is deze vraag niet gesteld aan de ondernemers.

Figuur 3.12: Hoe vaak zult u het strand met uitzicht op een windpark bezoeken als het windpark straks klaar is?

In elke onderzoeksgroep zegt het merendeel van de respondenten dat ze het strand met uitzicht op het windpark even vaak gaan bezoeken. Een klein deel van de inwoners en de Duitse recreanten zegt dat ze het strand minder vaak of (vrijwel) nooit meer zullen bezoeken (respectievelijk 10% en 8%); dit percentage ligt hoger bij Nederlandse recreanten (18%).

Binnen alle groepen is er sinds 2005 een toename van het aandeel mensen dat aangeeft dat ze het strand even vaak gaan bezoeken; minder mensen zeggen dat ze het strand (vrijwel) nooit meer zullen bezoeken. Vooral onder de Duitse recreanten is er een positieve ontwikkeling; in 2005 gaf nog de helft aan het strand minder vaak te zullen bezoeken; nu is dat slechts één op de 12.

3.4 Voorwaarden

De respondenten is een aantal voorwaarden voorgelegd, met de vraag om per voorwaarde aan te geven of een windpark hierdoor (nog) acceptabeler of aantrekkelijker zou worden.

Tabel 3.2a: Voorwaarden - % "ja, windpark wordt acceptabeler/aantrekkelijker" – inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Als het windpark u persoonlijk goedkope energie levert	51%	54%	57%	64%	46%	54%	60%	60%
Als het windpark toeristen niet wegjaagt	46%	44%	48%	51%	51%	57%	57%	55%
Als het de enige mogelijkheid is om te onderzoeken of windparken op zee rendabel zijn	48%	50%	47%	51%	39%	46%	50%	43%
Als het windpark minder zichtbaar is	58%	54%	45%	47%	55%	57%	52%	42%
Als het windpark kan worden bezocht voor educatie of recreatie	36%	39%	42%	38%	35%	39%	56%	43%
Als u meer geïnformeerd wordt over de noodzaak ervan	-	-	38%	38%	-	-	37%	30%
Als het windpark een mooie vorm heeft	34%	35%	36%	33%	28%	36%	25%	20%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 3.2b: Voorwaarden - % "ja, windpark wordt acceptabeler/aantrekkelijker" – Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Als het windpark u persoonlijk goedkope energie levert	51%	52%	51%	58%	33%	53%	61%	74%
Als het windpark toeristen niet wegjaagt	47%	49%	53%	52%	52%	59%	61%	68%
Als het de enige mogelijkheid is om te onderzoeken of windparken op zee rendabel zijn	49%	48%	52%	54%	30%	50%	66%	54%
Als het windpark minder zichtbaar is	54%	54%	49%	49%	61%	59%	57%	37%-
Als het windpark kan worden bezocht voor educatie of recreatie	41%	38%	41%	39%	23%	36%	39%	43%
Als u meer geïnformeerd wordt over de noodzaak ervan	-	-	40%	39%	-	-	52%	47%
Als het windpark een mooie vorm heeft	41%	38%	37%	38%	24%	38%	45%	43%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

De respondenten geven voornamelijk aan dat ze het windpark acceptabeler en/of aantrekkelijker vinden als het goedkope energie produceert. Deze voorwaarde is tevens in de loop der jaren steeds vaker genoemd, vooral door de Duitse recreanten.

Een voorwaarde die juist steeds minder vaak is genoemd, is dat het windpark minder zichtbaar zou moeten zijn. Ook hier tonen de Duitse recreanten de grootste verschuiving (van 61% in 2005 naar 37% in 2008).

Verder is zichtbaar dat sinds 2005 een groeiend aandeel Duitse recreanten meent dat het windpark acceptabeler en/of aantrekkelijker wordt als het de toeristen niet wegjaagt en wanneer het voor educatie of recreatie bezocht kan worden.

Vervolgens is gevraagd of men zelf nog voorwaarden weet waaronder een windpark (nog) acceptabeler of aantrekkelijker zou kunnen zijn. Antwoorden die door minder dan vier procent zijn genoemd, zijn niet in de grafiek opgenomen.

Tabel 3.3a: Andere voorwaarden waaronder het windpark (nog) acceptabeler/aantrekkelijker zou kunnen zijn
– inwoners en ondernemers

	Inwoners				Ondernemers			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Verder weg, op grotere afstand	16%	9%	8%	6%	22%	15%	10%	17%
Als het onzichtbaar zou zijn	10%	5%	6%	5%	9%	4%	3%	3%
Andere kleur of vorm	6%	4%	1%	2%	6%	4%	1%	0%
Als er geen schade is voor de natuur	3%	2%	1%	2%	4%	1%	0%	1%
Als het beter is voor het milieu	5%	1%	1%	1%	3%	1%	6%	3%
Geen enkele voorwaarde	4%	4%	2%	3%	7%	5%	1%	7%
Weet niet	58%	68%	77%	76%	50%	60%	67%	60%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Tabel 3.3b: Andere voorwaarden waaronder het windpark (nog) acceptabeler/aantrekkelijker zou kunnen zijn
– Nederlandse en Duitse recreanten

	Nederlandse recreanten				Duitse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Verder weg, op grotere afstand	13%	10%	5%	6%	16%	8%	6%	5%
Als het onzichtbaar zou zijn	6%	5%	4%	5%	7%	3%	1%	1%
Andere kleur of vorm	5%	3%	3%	1%	2%	8%	1%	3%
Als er geen schade is voor de natuur	4%	3%	3%	2%	2%	4%	4%	0%
Als het beter is voor het milieu	5%	2%	2%	1%	7%	5%	4%	1%
Geen enkele voorwaarde	4%	4%	3%	2%	14%	1%	0%	0%
Weet niet	59%	70%	74%	76%	52%	66%	80%	77%

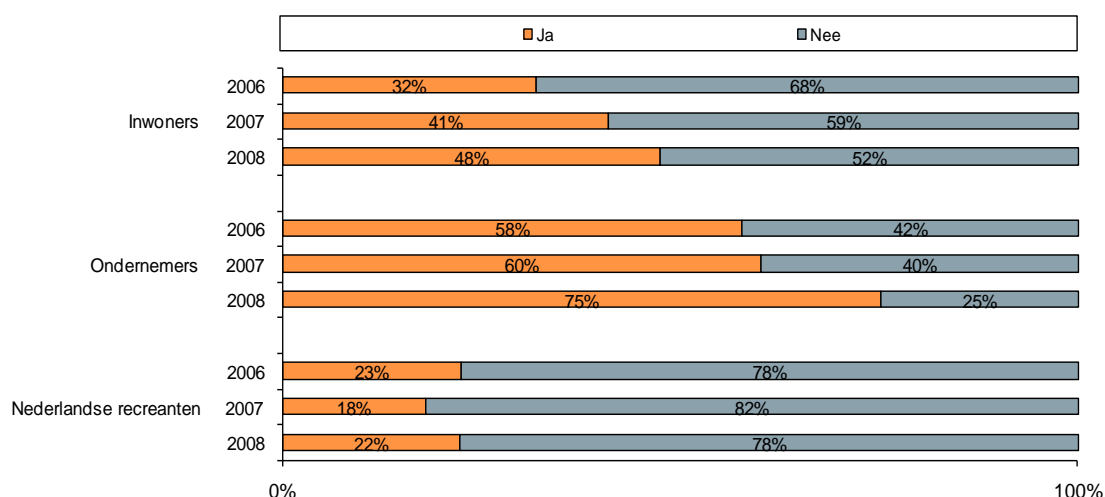
+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Driekwart van de inwoners en de Nederlandse en Duitse recreanten kan geen voorwaarde opnoemen waaronder het windpark acceptabeler en/of aantrekkelijker zou zijn; dit percentage is sinds 2005 steeds verder toegenomen. Ook van de ondernemers zegt de grootste groep niet te weten welke voorwaarden het windpark acceptabeler en/of aantrekkelijker maken, maar wel zien we dat hier nog een aanzienlijk deel vindt dat het windpark verder weg moet, op een grotere afstand van de kust (17%).

3.5 Beleving

Inwoners, ondernemers en Nederlandse recreanten is gevraagd of ze de bouw van het windpark vanaf het strand of de duinen gezien hebben.

Figuur 3.13: Heeft u de bouw van het windpark vanaf het strand of de duinen gezien?

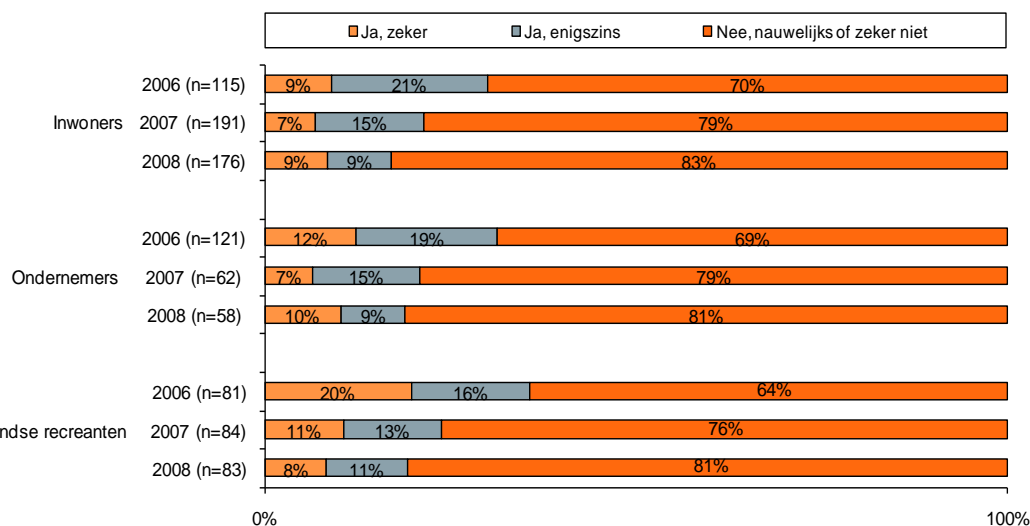

Driekwart van de ondernemers heeft de bouw van het windpark vanaf het strand of de duinen gezien (75%). Bij de inwoners is dit 48 procent en bij de Nederlandse recreanten is dit percentage nog lager (22%).

Voor de inwoners en de ondernemers geldt dat sinds 2005 steeds meer mensen aangeven de bouw te hebben gezien.

Daarna is de respondenten die de bouw hebben gezien, gevraagd of ze de bouw als storend hebben ervaren.

Figuur 3.14: Heeft u de bouw als storend ervaren?

De meerderheid van alle onderzoeksgroepen geeft aan dat ze de bouw van het windpark nauwelijks tot (helemaal) niet storend vonden. De verschillen in vergelijking met 2007 zijn niet significant van aard. Voor de inwoners en de Nederlandse recreanten geldt wel dat zij ten opzichte van 2006 vaker aangeven geen of nauwelijks last te hebben ondervonden.

Mensen die veel of weinig last hadden van het windpark zijn naar de reden gevraagd.

Tabel 3.4: Redenen waarom respondenten last hadden van de bouw van het windpark

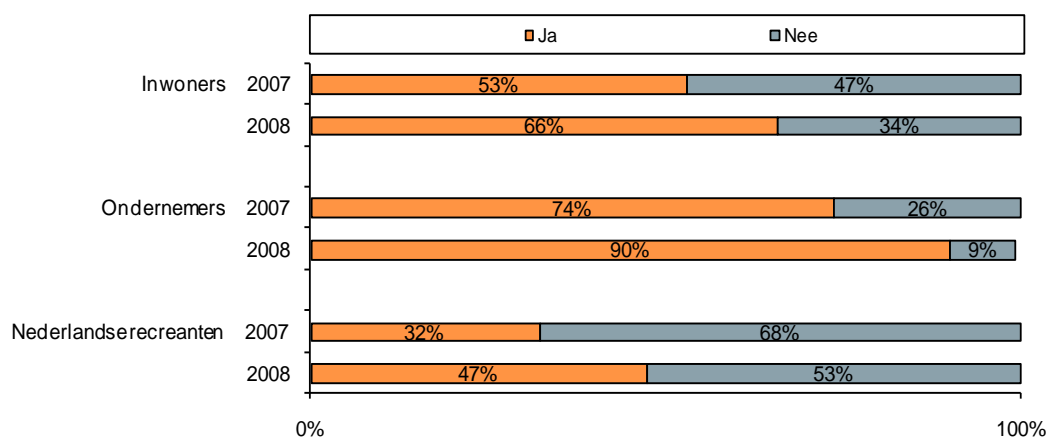
	Inwoners			Ondernemers			Nederlandse recreanten		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
n=	34	41	30	38	13	11	29	20	16
Onaantrekkelijk uitzicht	91%	88%	87%	84%	85%	91%	90%	95%	94%
Vanwege geluidshinder	3%	-	3%	8%	8%	0%	17%	15%	0%
Overig	12%	19%	13%	21%	15%	18%	3%	5%	6%
Weet niet	-	-	-	-	-	-	3%	-	-

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

De respondenten hadden last van de bouw van het windpark, omdat ze het onaantrekkelijk vinden. De resultaten verschillen niet significant van die uit 2007 of 2006.

De respondenten is eveneens gevraagd of ze het windpark gezien hebben sinds het klaar is.

Figuur 3.15: Heeft u het windpark gezien sinds het klaar is?

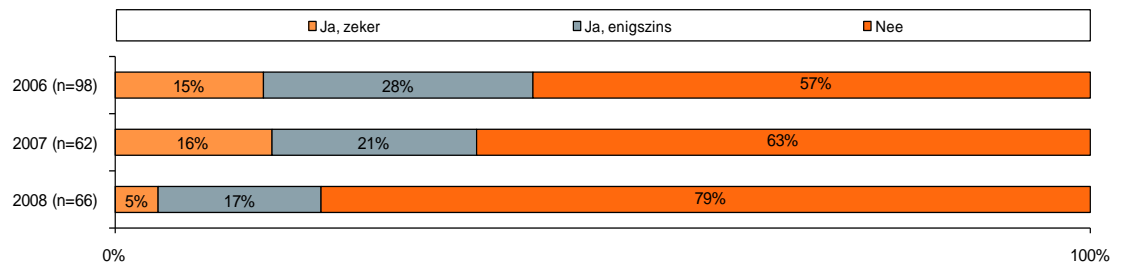

Tweederde van de inwoners van de kustplaatsen heeft het windpark gezien sinds het klaar is (66%). Bij de ondernemers ligt dit cijfer op 90 procent en bijna de helft van de Nederlandse recreanten zegt dat ze het afgeronde windpark hebben gezien.

Zoals te verwachten geldt voor alle groepen dat meer mensen dan in 2007 aangeven het windpark te hebben gezien sinds het klaar is.

Duitse recreanten die het strand in 2007 en/of 2008 bezochten is ook gevraagd of ze het windpark daadwerkelijk gezien hebben. Bijna iedereen beantwoordt dit bevestigend (97%). Ze zijn daarna gevraagd of ze het uitzicht op zee met het windpark storend vinden.

Figuur 3.16: Vindt u het uitzicht op zee met een windpark storend? - Duitse recreanten

Vijf procent van de Duitse recreanten die het windpark daadwerkelijk hebben gezien, vindt het uitzicht storend. Één op de zes vindt het zicht op de zee met een windpark enigszins storend (17%), maar meer dan driekwart van de Duitse recreanten geeft aan dat ze geen last hebben van het uitzicht (79%). Hiermee zijn de Duitse recreanten aanzienlijk positiever dan in voorgaande jaren.

HOOFDSTUK 4

Informatievoorziening

4. INFORMATIEVOORZIENING

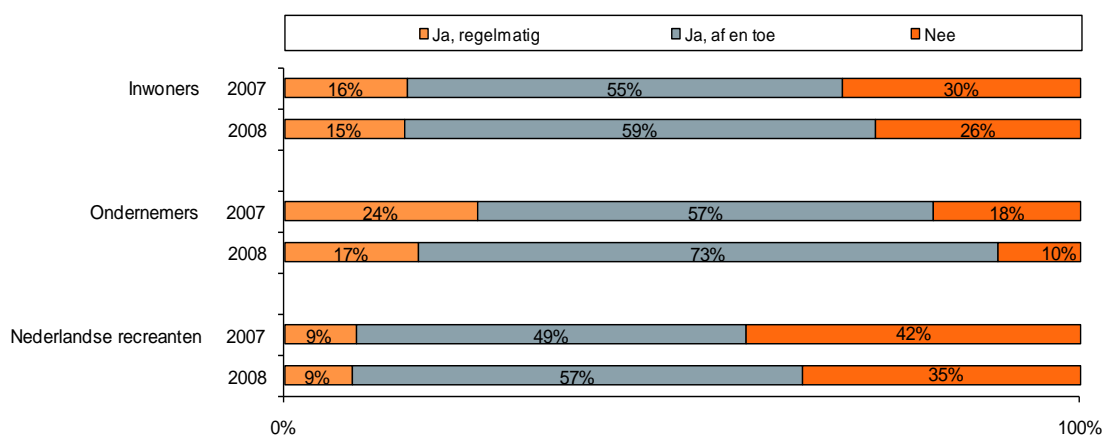
4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt de informatievoorziening rond het windpark aan bod. Paragraaf 4.2 gaat over in hoeverre men de berichtgeving rondom de bouw en de ontwikkeling van het windpark heeft gevolgd. De daaropvolgende paragraaf beschrijft de behoefte die er bestaat aan informatie rondom het windpark. In de laatste paragraaf komt het Infocentrum NoordzeeWind aan bod.

4.2 Bestaande informatie

In figuur 5.1 is te zien of men de berichtgeving over het windpark gedurende de bouw in de media heeft gevolgd.

Figuur 4.1: Berichtgeving over het windpark gedurende de bouw in de media gevolgd?

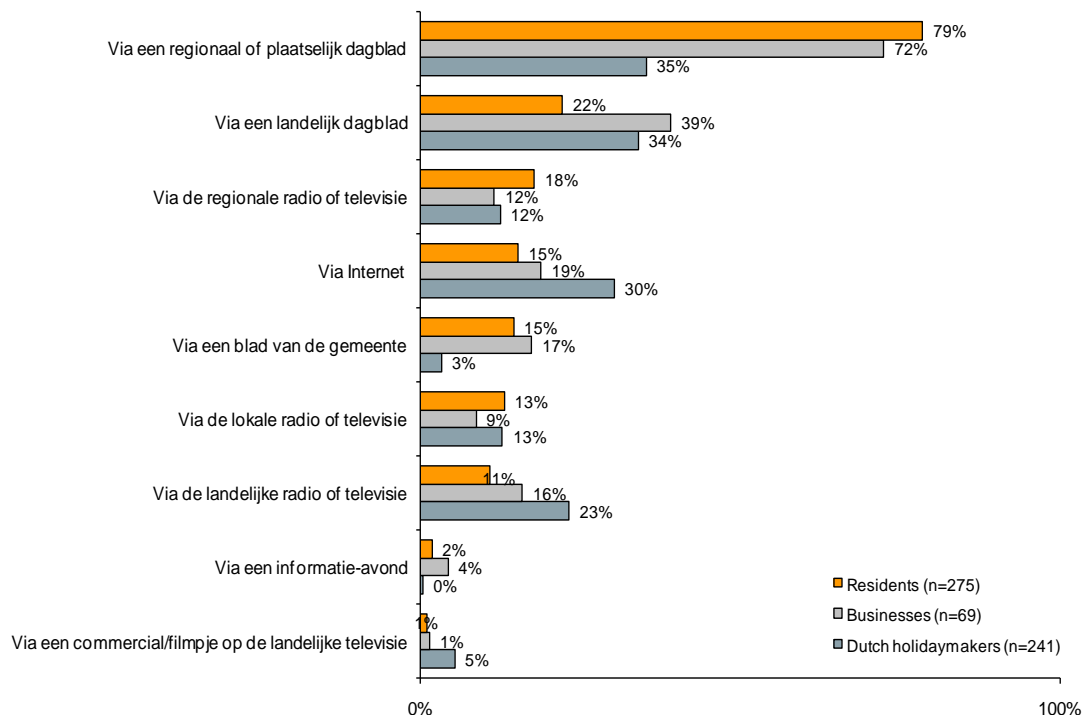

Zeventien procent van de ondernemers heeft regelmatig de berichtgeving over het windpark gedurende de bouw in de media gevolgd. Bijna driekwart volgde het nieuws incidenteel (73%). Van de inwoners volgde 15 procent de berichtgeving met regelmaat en bij de Nederlandse recreanten is dit negen procent. Meer dan de helft van deze twee onderzoeksgroepen volgde de berichtgeving af en toe.

Nederlandse recreanten geven vaker aan dan in 2007 dat ze af en toe de berichtgeving hebben gevolgd.

Aan de respondenten die de voorgaande vraag met 'ja' hebben beantwoord, is gevraagd via welke media men de berichtgeving heeft gevolgd.

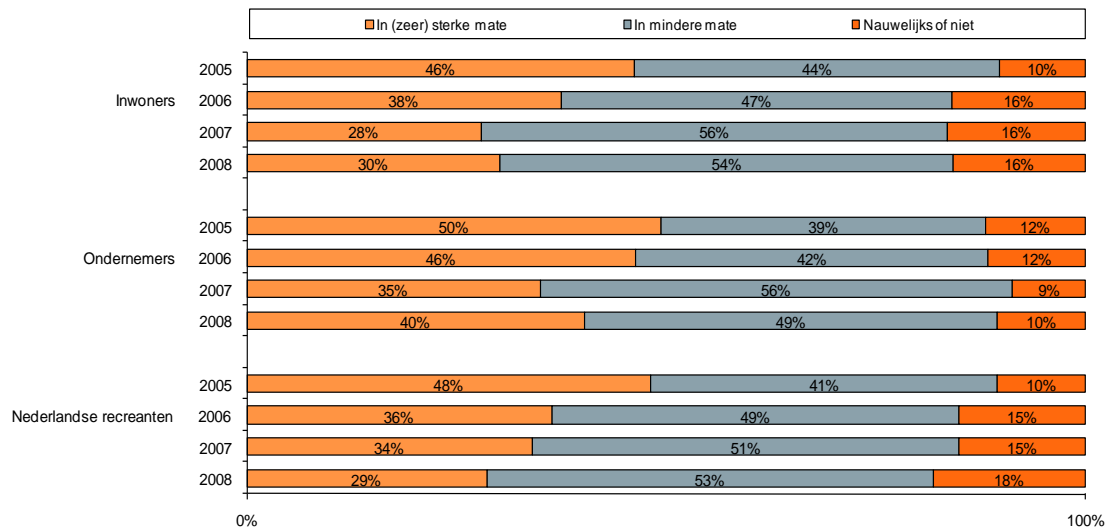
Figuur 4.2: Via welke media berichtgeving gevolgd?

De inwoners en ondernemers geven aan dat ze voornamelijk via een regionaal of plaatselijk dagblad de berichtgeving over de bouw van het windpark hebben gevolgd. De dagbladen (zowel regionaal/plaatselijk als landelijk) zijn een belangrijke informatiebron voor Nederlandse recreanten, die ook aangeven dat hun informatie via landelijke radio of televisie komt (23%) en via internet (30%).

Figuur 4.3 geeft weer in welke mate men geïnteresseerd is in de ontwikkelingen rondom het windpark.

Figuur 4.3: In welke mate bent u geïnteresseerd in de ontwikkelingen rondom het windpark?

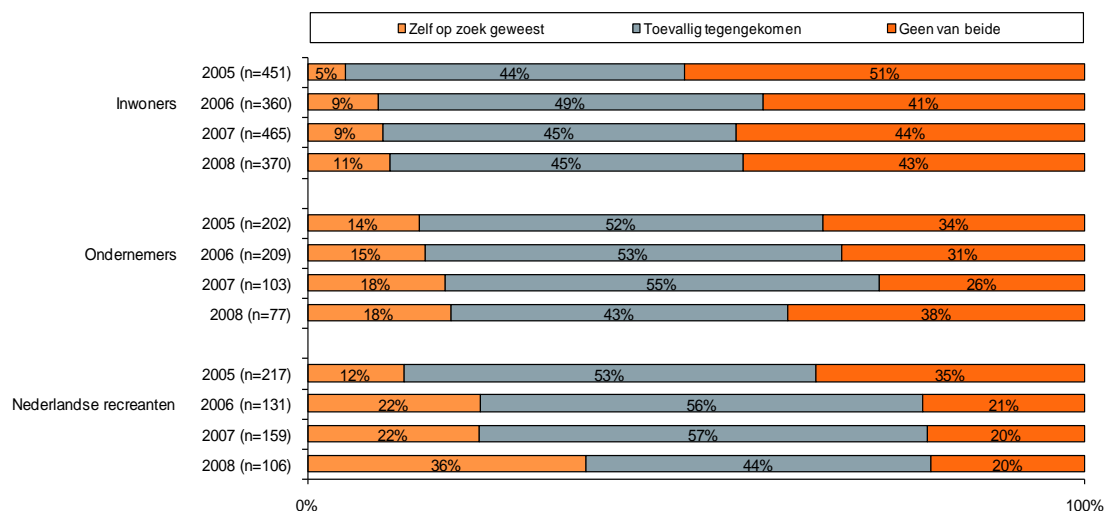

Van de inwoners en de Nederlandse recreanten is bijna eenderde in (zeer) sterke mate geïnteresseerd in de ontwikkelingen rondom het windpark (respectievelijk 30% en 28%). Onder de ondernemers is dit percentage hoger (40%).

In de periode 2005 - 2007 was er bij alle onderzoeksgroepen een duidelijke daling in de interesse te zien; voor de inwoners en de ondernemers geldt dat deze daling zich in 2008 niet verder heeft doorgezet.

Vervolgens is gevraagd of men zelf op zoek is geweest naar informatie over het windpark of dergelijke informatie toevallig is tegengekomen. Voor de Nederlandse recreanten geldt dat deze vraag alleen is gesteld indien men heeft aangegeven in (zeer) sterke mate geïnteresseerd te zijn in de ontwikkelingen rondom het windpark.

Figuur 4.4: Informatie over het windpark

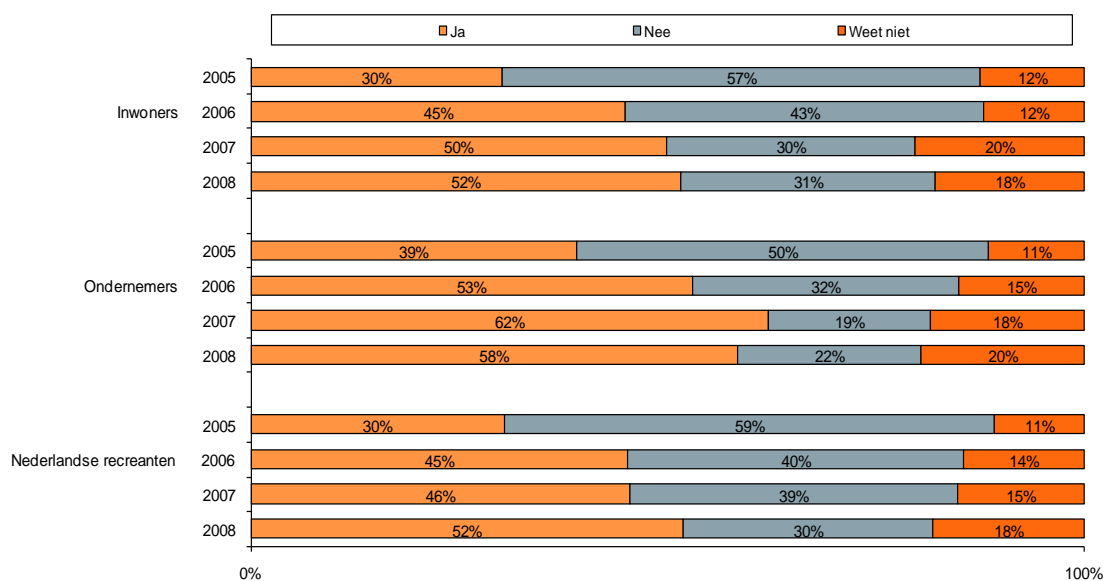
Elf procent van de inwoners en 18 procent van de ondernemers heeft zelf informatie over het windpark gezocht. Van beide onderzoeksgroepen zegt bijna de helft dat ze deze informatie toevallig tegenkwamen. Meer dan eenderde van de Nederlandse recreanten die in (zeer) sterke mate geïnteresseerd zijn in de ontwikkelingen rondom het windpark, heeft actief informatie gezocht (36%), terwijl 44 procent de informatie toevallig tegenkomt.

Voor de inwoners geldt dat het aandeel mensen dat zelf op zoek is geweest naar informatie, sinds 2005 is toegenomen (van 5% naar 11%). Ook de Nederlandse recreanten (die geïnteresseerd zijn in de ontwikkelingen van het windpark) hebben steeds vaker aangegeven zelf te hebben gezocht naar informatie.

4.3 Informatiebehoefte

Aan alle respondenten is gevraagd of men meent dat men voldoende op de hoogte is van de ontwikkelingen rondom het windpark.

Figuur 4.5: Voldoende op de hoogte van ontwikkelingen rondom het windpark?

Meer dan de helft van alle onderzoeksgroepen meent dat men voldoende op de hoogte is van de ontwikkelingen rondom het windpark.

Binnen alle onderzoeksgroepen is sinds 2005 een stijging zichtbaar van het aandeel mensen dat meent voldoende op de hoogte zijn. Bij de ondernemers heeft deze toename zich in de periode 2007-2008 echter niet doorgezet.

In de volgende tabel is te zien over welke aspecten van het windpark men (meer) informatie zou willen hebben. Antwoorden die in 2005 door minder dan vier procent zijn genoemd, zijn niet in de tabel opgenomen.

Tabel 4.1: Over welke aspecten van het windpark wilt u (meer) informatie hebben?

	Inwoners				Ondernemers				Nederlandse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Over de effecten op natuur en milieu	-	-	57%	56%	-	-	59%	57%	-	-	59%	52%
Over de capaciteit van het windpark	43%	40%	34%	35%	40%	43%	48%	43%	45%	39%	36%	31%
Over de ligging van het windpark	54%	34%	23%	20%	49%	32%	25%	23%	50%	31%	28%	20%
Over de bouw van het windpark	47%	38%	16%	14%	47%	29%	19%	17%	43%	30%	18%	14%
Kosten en baten, rendement	5%	5%	2%	2%	4%	11%	9%	8%	5%	1%	4%	2%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Alle groepen willen meer informatie over het effect van het windpark op de natuur en het milieu: meer dan de helft van de respondenten geeft dit aan. Ongeveer eenderde van de inwoners en van de Nederlandse recreanten heeft behoefte aan meer informatie over de capaciteit van het windpark; ondernemers geven dit zelfs nog vaker aan (43%). Tot slot geldt voor alle onderzoeksgroepen dat de behoefte aan informatie over de ligging en de bouw van het windpark de laatste drie jaar is afgenomen.

Tabel 4.2 toont op welke wijze(n) men geïnformeerd wil worden over de ontwikkelingen rondom het windpark.

Tabel 4.2: Op welke wijze(n) wilt u geïnformeerd worden over de ontwikkelingen rondom het windpark?

	Inwoners				Ondernemers				Nederlandse recreanten			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
via de krant of een huis-aan-huisblad	61%	58%	60%	58%	57%	60%	65%	64%	49%	45%	43%	40%
via een website op internet	50%	49%	42%	43%	47%	46%	32%	49%+	56%	54%	60%	62%
via een folder of brochure	45%	37%	36%	38%	43%	39%	39%	35%	36%	28%	30%	21%-
via een bezoek aan Infocentrum NoordzeeWind	-	-	10%	8%	-	-	18%	12%	-	-	9%	8%
via een tentoonstelling	7%	7%	-	-	8%	6%	-	-	8%	6%	-	-
via een informatie-avond	3%	3%	2%	2%	6%	7%	9%	3%	3%	3%	2%	2%
via (lokale) televisie	1%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	4%	3%	1%	0%
via e-mail	-	-	1%	1%	-	-	1%	0%	-	-	0%	1%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Net als in 2005, 2006 en 2007, heeft men voorkeur voor informatie via een dagblad, via een huis-aan-huisblad of via een website op internet. De ondernemers noemen deze laatste informatiebron deze keer vaker dan bij de laatste meting. Nederlandse recreanten noemen een folder of brochure minder vaak dan in 2007.

4.4 Infocentrum NoordzeeWind

Het Infocentrum NoordzeeWind is in april 2007 geopend in het VVV-kantoor in Egmond aan Zee. De respondenten is gevraagd of ze hiervan op de hoogte zijn en, indien ja, of ze het Infocentrum ook hebben bezocht. Aan de bezoekers is vervolgens gevraagd of het Infocentrum aan de verwachtingen heeft voldaan.

Voor de Duitse recreanten geldt dat deze vragen alleen zijn gesteld aan diegenen die in 2007 of 2008 het strand hebben bezocht.

Tabel 4.3: Infocentrum NoordzeeWind

	Inwoners		Ondernemers		Nederlandse recreanten		Duitse recreanten	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
omvang steekproef	460	370	103	77	466	370	62	66
op de hoogte van Infocentrum NoordzeeWind	13%	16%	29%	35%	8%	14%+	32%	53%
omvang steekproef	60	58	30	27	35	51	20	35
Infocentrum NoordzeeWind bezocht	18%	16%	7%	15%	14%	20%	85%	80%
omvang steekproef	11	11	2	4	5	10	14	27
Infocentrum NoordzeeWind voldeed aan verwachtingen	73%	67%	100%	100%	80%	80%	82%	96%

+/-: significant verschil in vergelijking met 2007

Slechts een klein deel van de inwoners (16%) is op de hoogte van het Infocentrum NoordzeeWind; van deze mensen heeft één op de zes het centrum bezocht (16%). Het Infocentrum is bij de ondernemers aanzienlijk bekender (35%), en 15 procent van deze groep heeft het Infocentrum ook bezocht. Veertien procent van de Nederlandse recreanten is op de hoogte van het Infocentrum en 20 procent van deze groep heeft het Infocentrum bezocht. Ongeveer de helft van de Duitse recreanten die het strand in 2007 of 2008 bezochten is op de hoogte van het Infocentrum. Maar liefst 80 procent van deze mensen heeft het centrum bezocht.

De meerderheid van alle bezoekers zegt dat het Infocentrum aan hun verwachtingen voldeed.

In vergelijking met 2007 zijn nu relatief meer Nederlandse recreanten op de hoogte van het bestaan van het Infocentrum NoordzeeWind (van 8% in 2007 tot 14% in 2008).